

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hóra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hóra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

Nyilttér petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, szeptember 28.

Kormányon vagy ellenzéken.

Arad, szeptember 27.

A Royal-klub, az országos függetlenségi párt Erzsébet-köruti rezidenciája, ma este néhány órára átvette a parlament szerepét. Döntő fontosságú lépést tett abban a nem hónapok, hanem esztendő óta húzódtó válságban, amely kinzó bizonytalanságával, szinte napról-napra változó hangulatával a legteljesebb káosszal fenyegette az egész országot. Ennek a káosznak első kiforrását holnapra, a parlament első ülésére várta a politikai közvélemény, amely szinte rosszindulatu kíváncsisággal nagy összetűzéseket, bombarobbanásokat, látványos párt-harcokat jósolt a holnapi ülésre. Már falra festették az ágyukkal felvonuló bankcsoportot, amint Justh Gyula vezetése alatt elpusztít utjából mindenkit, aki nem hullatta vérért a tornyai vérszerződésen, már beharangozták a legujabb obstrukciót, amely a királyi szó ellenére gátat vet a Ház elnapolásának. Nos, a vérmes jóslatokat lehütötte egy kicsit a függetlenségi párt ma esti értekezlete. Megelőzve egy nappal a parlament összehozta azt a világosságot, amelyben tisztán látjuk nem ugyan magát a válság eldöntését, de azt a két utat, amely közül egyikre biztosan rátér a magyar politika megrongálódott, hánytatott szekere.

Kossuth Ferenc mai beszéde volt ennek a két utnak éles határvonalakkal való megjelölője. A függetlenségi párt vezére ma este szinte klasszikusan tömör szavakkal adta meg azt a határozott programot, melynek nélkülözése pártjának eddigi magatartását bizonytalanná, a válság hovafejlődését pedig kiszámíthatatlanná tette. Kossuth Ferenc egész politikai hitvallása van ezekben a szavakban. Az ország gazdasági függetlensége ennek az evangéliumnak tartalma, a gazdasági függetlenségnek előkészítésére való felhatalmazás pedig Kossuth Ferenc kormány-vállalásának feltétele.

— En — mondotta Kossuth — pártommal együtt akarok élni, együtt akarok kormányozni, ha ezt a program alapján tehetem; ha nem, akkor pártommal együtt fogok ellenzékbe menni, ha a helyzet és az ország érdeke megkívánja.

Ezzel az alternatívával megy tehát Kossuth Ferenc a közeli napokban királyi audienciára. Ez a kihallgatás utolsó próbálkozás arra, hogy a ki-

bontakozás a mai parlamenti pártok egyikével jöjjön létre. Wekerle utolsó audienciája megmutatta, hogy a koalíciós kormány kibontakozási terve csődöt mondott. Így került a sor a többségi párt vezérére és arra, hogy a felség ennek a pártnak segítségével keresse a megoldást. Vajjon sikerülni fog-e ez a megegyezés: az most már csak a királytól függ. Annyi immár bizonyos, hogy a függetlenségi pártot vagy a kormányon, vagy az ellenzéken fogják találni a legközelebbi idők eseményei. A mai pártértekezlet elzárt előle minden más utat.

Vihar a vármegyén.

Arad, szeptember 27.

Aradmegye mai közgyűlésén szokatlan hang csendült meg. A hang magyarul szólt s két ok miatt volt szokatlan. Az egyik az volt, hogy a hangnak ellenzéki baritonja volt. A megyeházán az ellenzéki beszédek jó idő óta csak románul szóltak. A másik ok az, hogy a felszólaló a románoknak az adott esetben igazat adott, de egyben a velük való békés megegyezés szükségét hangoztatta. Ezt a második okot különös érdekességüvé tette, hogy a felszólaló: — Szondy Géza kisperegi református lelkész — annak a függetlenségi szervezkedésnek egyik vezérembere, amely Aradmegyében ujabban megindult s amely a külön bank eszméjének propagálása révén Justh Gyulához politikai nézőpontból különösen közel áll. A beszédnek ez a része könnyen oly színben tetszhetik, mint utóhangja Justh Gyula tornyai pohárköszöntőjének, amelyben a nemzetiségekkel való lojális megegyezésről szólt.

Mégis, ennek az aktualitásnak ellenére, az első okot figyeljük meg előbb. Nem először említjük meg, hogy a vármegyének magyar ellenzékére van szüksége. A nemzetiségi ellenzék, ha még olyan jóhiszemű is, különös helyzeténél fogva nem végezheti azt az ellenőrző tisztet, amely miatt — Tisza Kálmán szava szerint — ha nem lenne ellenzék, azt pénzen kellene venni. Nem az a legnagyobb baj, hogy ezek az ellenzéki beszédek románul hangzanak. Ma meszerüen hangzik — valószínűleg akkor is mese volt — Mikszáth Kálmán följegyzése arról az erdélyi főispánról, a ki egy szász vármegye élén állott. Mikor az előadó-javaslatra fölzdult szász beszédek elhangzottak, a főispán azt mondta: „Miután ellenvélemény nem történt, a javaslatot elfogadottnak jelentem

ki.“ „Hogy mondhat ilyet? — riadtak föl a szászok. Hiszen vagy tizen beszéltünk a javaslat ellen!“ — „Igen, — mondta a főispán, — de én nem értettem meg. Mutassák meg nekem azt a törvényt, a mely azt mondja, hogy én köteles vagyok németül érteni.“ — „De hisz a főispán ur ért németül! — kiáltotta közbe egy tekintélyes szász, a kinek magánügyekben dolga volt vele.“ „Néha értek, — mondta a főispán, — de mihelyt az atillámat, meg a mentémet fölveszem, tudja Isten, mindjárt elfelejtek.“

Allitól Tabajdi Károly idejében Aradmegyében is történt ilyesmi, de ma ez objektív panasznak nem lehet a tárgya. Maga az alispán már tolmács nélkül is megérti a román beszédeket s amint ma is, minden jelentősebb panaszra reflektál és fölshólalásaiban sohase vezeti az, hogy „a románoknak nem szabad igazuknak lenni.“

Mégis, a román ellenzék nem töltötte be az opposzió igazi hivatását, mert olyan elvi alapon állanak, amelyre más, mint román, nem követheti őket. Ha gazdasági kérdésben, közigazgatási dologban mennek harcba, a hadállásnak mégis az a színezete, hogy a románok vonulnak fel a megye magyar vezetősége ellen, esetleg a magyarsággal szemben. Es emiatt az el nem vitatható színezet miatt megeshetik, hogy olyan magyar megyebizottsági tag, aki meggyőződése és tapasztalata szerint a nemzetiségi oldalról elhangzott panasznak, vagy sérelemnek adna igazat, — kénytelen a megye vezetőségével szavazni, mert „magasabb érdekek“ azt kívánják, hogy a románok ne hódíthassanak semmiben többséget. Igen sok esetben lehet ez fontos érdek, de a legmagasabb érdek mégis az, hogy az igazság érvényesüljön s hogy a megyei törvényhatóság ne legyen statisztatömege a közigazgatásnak, hanem nyitott szemű és respektált főlebbvalója, irányítója, ellenőrzője. Ezért kell a megyeházára magyar ellenzék, amint hogy a multban volt is, s ha ennek a magvát jelenti Szondy Géza mai beszéde, akkor azt örömmel lehet fogadni s kár azzal a felkiáltással visszariasztani: „ugy látszik, képviselő akar lenni? Olyan kompromittáló ez?“

Nehezebb kérdés a nemzetiségekkel való megegyezés problémája. Az erről folyó vitát magyar részről egy országos nevű szociológus, Gaal Jenő főrendiházi tag és műegyetemi tanár felszólalása is emelte, de a megoldást nem hozta közelebb. Ep a mai megyegyűlésen, egy másik pont fölött,

jutottak magyar és román részről olyan ellentétek kifejezésre, amelyeket áthidalni igen bajos. Ma a helyzet annál inkább el van rontva, mert a barátságos közeledésnek szándékát, akármely részről történik, a leggyorsabb lábú gyanúsítás követi. Ha a magyarok akarnak békülni, azokat a többi magyarok azzal vádolják, hogy mandátumokat szeretnének biztosítani a román kerületekben; aki pedig román mérsékelt pártot szervez, azt a román nemzetiségi párt leplezi le, hogy szubvenciót akar a kormánytól. S a míg a nagy politikában nem enyhülnek az ellentétek, egy törvényhatóság közgyűlési termében ilyen csomót kibogozni nem lehet. Annyi mindenestre megkívánható, hogy a megye közgyűlési termében a küzdő felek mindegyike több objektivitást, több türelmet, több jóindulatot és több barátságot tanúsítson egymással szemben. Es mihelyt eldől a legnehezebb ettiket-kérdés, hogy melyik kezdje el, a megye közgyűlései kevésbé indulatosak lesznek mint ma, s talán az igazságot, az ellenőrzést is könnyebb lesz benne megtalálni.

Aradmegye közgyűlése.

Váratlan viták. — A közigazgatás kritikája. — Választások.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 27.

Rendes őszi közgyűlést tartotta ma délelőtt Aradvármegye törvényhatósági bizottsága. A csendesnek ígérkezett megyegyűlés egymásután dobta felszínre az érdekes és nagyjelentőségű kérdéseket s nem egy olyan vitát provokált, amilyen már régen nem hangzott el Aradmegye székházában. A közgyűlés napirend előtti interpellációkkal kezdődött, melyeket a román bizottsági tagok intéztek az elnöklő alispánhoz. Majd az alispáni jelentés, különösen pedig a pótdó-emelés kel-

tett erős vitákat, nem egyszer zajos jeleneteket. Az ötórás megyegyűlésen végül választások is voltak, de ezek már békés csendben folytak le.

A közgyűlés lefolyásáról — kivéve a pótdó-emelés körül támadt heves nemzetiségi vitát, melyről más helyen írunk — itt következik tudósításunk:

Napirend előtt.

A vármegyeház zsufolt dísztermében reggel kilenc órakor nyitotta meg a közgyűlést Dálnoki Nagy Lajos alispán. Meleg szavakban emlékezett meg először a vármegye halottairól: a legutóbbi közgyűlés óta elhunyt Nachtnébel Ödönről, Nikodém Jánosról és Institoris István dr.-ról. Indítványára elhatározta a közgyűlés, hogy haláluk fölött érzett mélységes részvétét jegyzőkönyvben nyújtja át az elhunytak családjainak.

Goldis László és Pop C. István jelentett be ezután napirendelőtti interpellációt a miatt, hogy az alispán a közgyűlés napját épen román ünnepnapra, a kereszt felmagasztalásának napjára tűzte ki, mikor a román bizottsági tagok nagyrésze akadályozva van a megjelenésben.

Dálnoki Nagy Lajos alispán válaszában kijelentette, hogy ő mindig tekintettel van a vallási méltányosságra és most sem volt tudomása arról, hogy a közgyűlés napja ünnepre esik, annál kevésbé, mert ez a nap a római katolikusoknál nem vörösbetűs ünnepnap és hogy a románoknál nagyobb ünnepet jelent, azt csak elkésve tudta meg.

Az alispán válaszát a közgyűlés tudomásul vette.

Vita az alispáni jelentése körül.

A tárgysorozat első pontja, az alispáni jelentés, váratlanul hosszabb vitát idézett elő. Pop C. István szólott először a jelentéshez, kiemelve azt, hogy Aradvármegye szegényebb vidékein, különösen a nagyhalmági járásban feltűnően nagy a kihágások miatt kirótt pénzbüntetések összege. A kihágási eljárásokban felmerült visszaéléseket és a nép elnyomását akarja szóvá tenni. (Felkiáltások: Ez nem áll!) Az írott szabályok nem egyszer összeütközésbe jönnek az élettel és ilyenkor a vezető tisztviselőknek kell példát adni a humanus eljárásban. Az állattenyésztésből élő népet megfosztják a legelőtől, óriási pénzürséggel sujtják, ha mégis legeltet a község legelőjén, melyet a földesur idegen község lakóinak ad ki. A föld-

irtokosok érdekeik megvédését kérik a kormánytól a falu népe ellen és ugyanakkor idegeneknek engedik meg a legeltetést. A nagyhalmági főszolgabíró ítéleteit a szegény emberek üldözésének mondja. A csendőrség mindenféle tüzrendészeti kihágás címén a szolgabíró elé citálja a népet és ott legtöbbször kiderül a vádak alaptalansága. Kérdezi az alispánt, van-e tudomása tisztviselőnek ilyen eljárásáról és hajlandó-e a szegény nép érdekében intézkedéseket tenni. (Zaj.)

Az alispán válaszában kijelenti, hogy a felebbezés folytán hozzákerülő ügyeket mindig méltányosan intézi el. Az erdészeti ügyekben a közigazgatási bizottság dönt, amely például nemrég egy albizottságot küldött ki az Acsucaközségben felmerült kihágási ügyek felülbizárlására. Ez most hozta meg jelentését, mely felől majd a közigazgatási bizottság fog dönteni. A Ternován kirótt súlyos bírságoknak pedig az volt az oka, hogy ott a szülők gondatlansága folytán 25% a gyermekhalandóság. Kéri válaszában tudomásulvételét. (Helyeslés.)

Pop C. István a válasz első részét tudomásul veszi, de újból kifogásolja a főszolgabírók eljárását.

Nagy zaj közben Suciu János kezdett ezután románul beszélni, majd magyarul folytatva kéri az alispánt, ne bürokratikusán intézze a közigazgatást, hanem azzal a lelkesedéssel, melylyel hivatalba lépése idején a megye ügyeit felkarolta. (Felkiáltások: Eljen az alispán!) A jelentést nem fogadja el.

A román nép védelme.

Szondy Géza kisperegi református lelkészről már első pillanatra látszott, hogy a románok panaszait jogosnak találja. Szondy, aki Justh Gyula párthívei közé tartozik, így kezdte:

— Ugy látszik, — mondta — hogy a sok följajdulásnak az az oka, mert a panaszok nem nyernek méltánylást és kielégülést. Türelmetlen visszaélések történnek vármegyeszerte. Én is vezettem egyszer küldöttséget egy főszolgabíróhoz s a községi bíróval egyetemben panaszt emeltünk a községi jegyző visszaélései ellen. A panasznak az lett az eredménye, hogy elcsapták a panaszkodó bírót. Sőt még ennek a bírónak utódját is elbocsátották állásából, mert az is panaszkodni mert a jegyző üzelméi ellen a nép nevében.

— Ki volt az a jegyző?!

— Személyeket nem akarok megnevezni. Elég szomorú ez így is! Nagyon szomorú, hogy a protekció grasszál vármegyeszerte.

Le az alkohollal!

— A tekintetes vármegye mulat. —

Az ezerszemű közönség ma csodálkozva fogja lapozgatni az újságot. Amerre csak pillant, mindenhütt találkozik olyan sorokkal, amelyek a vármegye mai közgyűlésére vonatkoznak. A tárcában, ahol rendszerint az elhagyott, vagy megcsalt szerelmes férfiú dühöngő és szemrehányó menydörgését szokta olvasni, most a tekintetes vármegye mulatozásáról talál sorokat. Ennek az a magyarázata, hogy a megyei parlament eseményei ma bő anyagot szolgáltatnak: megtalálja abban azt amire szüksége van a politikus, a hivatalnok, a pap, a nemzetgazda, sőt itt a vonal alatt fölfedezi a neki való csemegét önagyága is. Önagyágák, amint már említettük a tárcában rendszerint a szerelemben csalódott férfiú jajveszékélését keresik. Hát drága hölgyeim, itt ilyen hangokat hallanak majd önök.

A fórumon szereplő férfiak magánügyeit nem szabad kutatnunk, így hát nem adhatunk számot arról, hogy akik ebben a kis írásunkban szerepelnek, valóban novellahősöknek tekinthetők-e: elhagyott szerelmesek-e, avagy szerelmükben csalódottak-e? És mégis úgy viselkedtek, mint a tárcák novellahősei: átkozódtak, jajveszékéltek, szemrehány-

tak, sőt — ez már a nemzetgazdáknak szól — a falra borsót hánytak.

Ma tudniillik nagy veszekedés volt a megyegyűlésen, amint azt a tárcá unokabátyjában — a vezércikkben — is olvashatja az izgalmaiban nevelődött publikum. A szenvedélyes vita természetesen a román padokból kelt ki. A vérmes Suciu János a szegény népet védelmezte és közben mély bariton hangon ezt mondta:

— Nagyságos alispán ur, ez sehogy sincs jól, úgy látszik, ön megunta már a tekintetes vármegyével való foglalkozást. Pedig azt a jó tanácsot adom önnek, térjen vissza régi szerelméhez.

— Hohó, ez nem tartozik magára!

— Az alispán szerelme nem közügy!

— Ez ellen tiltakozunk!

— A saját szerelmével törődjön.

Ilyen kiáltások voltak hallhatók a magyarság soraiban. Különösen a fiatalok izgultak, az idősebbek ellenben, mint például Friebeisz Miklós, Urbán Iván és maga az elnöklő Dálnoki Nagy Lajos alispán is csendes mosollyal szemlélték a bohókás jelenetet. Még el seült az ifjak tembolása, amikor Suciu már folytatta. És az ifjakról beszélt: Nini, mintha heccelni akarná őket!

— Azt tanácslom az alispán urnak — mondta

honatyai páthosszal — adja meg a lökést a fiataloknak!

Nagy kaosz keletkezett erre. Többen felugráltak, mások tapsoltak s hangosan kacagtak. A különös zajra a főispáni szobából több idősebb megyei képviselő berontott és siettében csaknem elgázolt néhány fiatal megyei tisztviselőt. Azok szerényen húzódtak félre, gondolván:

— Ugy látszik, ez az a lökés, amiről Suciu beszélt!

Az ambiciózus román képviselő sokat sejtető, homályos biztatásáról hosszasan tanakodtak. Suciu maga is érezte, hogy ennek magyarázatát kell adni és így világosította meg szavait:

— Az alispán ur adja meg az általános irányt a fiatalabb tisztviselőknek, akik ezen az irányon, intézzék a megye ügyeit. De a fővezetés azért maradjon meg az alispán ur kezében, ahol az nagyon jó helyen van.

— Ez már más! — mondták és tovább folytatták a tárgyalást. Gyorsan bele estek a komoly nemzetiségi politikába, amelynek vizein Szondy Géza ősz lelkész volt a kormányos. Ezen a vizen a krónikás is gyorsan átuszik, hogy más folyadékhoz jusson. Ez a folyadék az alkohol.

Ma a nagygyűlésen a temperamentumos román pártvezérek halálos ítéletet kívántak a korcsmáro-

(Ugy van!) Nemosak a románoknak van jogos panaszu, hanem a magyaroknak is!

Felkiáltások: Talán országgyűlési képviselő akar lenni?!

— Ez badar beszéd! De tény az, hogy a románoknak sok jogos panaszu van, mert a románokat nem úgy tekintjük, mint akiknek épp úgy joguk van ehhez a hazához, akár a magyaroknak. Különös már az is, hogy 300 tárgyat tűznek ki egy napi közgyűlésre. Érdeklődtem, hogy miért van ez így? Azt felelték illetékes helyen, hogy másképpen a románok leszavaznak bennünket, ha kevesebb tárgyat tűzünk ki! Hát erre azt mondom, hogyha leszavaznak, hát igazuk van! (Nagy zaj. Ellentmondások.) Arra kérem önöket, tekintsük már egyszer a románokat is testvéreknek, mert másképpen itt nem lesz rend; tekintsék már a románokat is e haza gyermekeinek és próbálják orvosolni az ő bajait is. Ne legyenek e teremben folytonosan nemzetiségi viszályok. Különben pedig elfogadom az alispán jelentését. (Éljenezés, taps.)

Janku Kornél és Marsieu Jusztin felszólalásai után a közgyűlés nagy többsége az alispáni jelentést tudomásul vette.

Választások.

Több választás következett ezután. A Nikodém János nagyhalmági szolgabíró halálával megüresedett állásra a kandidáló bizottság, melynek tagjai Urbán Iván, Purgly László, Szathmáry Gyula, Friebeisz Miklós, Fábrián László és Récsy Miklós voltak, Török Ferenc drt jelölte, akit a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel szolgabíróvá választott. Az így megüresedett aljegyzői állásra szintén egyhangulag Keller Lajos közigazgatási gyakornokot választották meg.

A közigazgatási bizottság öt megüresedett tagsági helyére Friebeisz Miklóst, Purgly Lászlót, Szathmáry Gyulát, Urbán Ivánt és Vásárhelyi Dezsőt választották meg. Utánuk a legtöbb szavazatot Solymossy Lajos báró kapta. Az igazoló választmányba újra az öt régi tagot: Cselkó Árpádot, Friebeisz Miklóst, Haberer Györgyöt, Lázár Zoárdot és Purgly Lászlót választották meg.

A különböző segélyek iránti kérelmek közül megfelelő alap hiányában elutasította a törvényhatóság Győrmegegyének átiratát a nemesi felkelés megünneplésére kért segély ügyében, míg 100 kor. tagsági díjjal belépett az országos alkoholelles ligába. Ezután még több jelentést, községi ügyet és átiratot intéztek el és a közgyűlés csak délutáni két órakor ért véget.

sokra. Ebben a legfőbb agitátor Janku Kornél volt, aki általános szenzációt keltve jelentette ki:

— Hogy meg nem értjük egymást mi románok és magyarok, annak oka az alkohol.

Hosszu derűtség volt erre a válasz.

— Én nem csodálom, hogy önök nevetnek, — vágott vissza Janku harsogó hangon — mert azt tartanám komikusnak, ha önöket alkoholmentes állapotban és komolyaknak látnám. Alkohol nélkül el se tudom önöket képzelni!

Általános tiltakozás támadt erre.

— Ugy látszik, önmagáról beszél!

— Nem magamról, hanem a népről. A népet tönkretesz az alkohol. Elvégre inni lehet, az mindenkinek egyéni joga. Aki iszik, azt egye meg a fene, de...

— Hohó, ne bántson bennünket, — kiáltottak a fiatalabbak.

— De az alkohol degenerálja a népet. Már például az ital következtében kiveszett a szép kék szeműek rasszja s megmaradtunk mi, a széles koponyájuk, akik eddig nem ittunk. De most már a széles koponyájuk fajtája is meg van mérgezve az alkoholtól. Különösen Aradmegyében dühög az alkoholizmus. Folyton isznak az emberek. Ezelőtt csak az urak ittak, de most már a nép is iszik.

— Ugy látszik, sok a pénz!

Nagy Sándor beszámolója.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 27.

Nagy Sándor dr., a nagylaki kerület országgyűlési képviselője vasárnap délután tartotta beszámolóját választókerületének legnagyobb községében: Csanádapátfalván. A képviselőt utjában többen elkísérték.

A népgyűlés lefolyásáról alábbi tudósításunk számol be:

Nagy Sándor délután két órakor érkezett Apátfalvára. Az állomáson a függetlenségi kör képviselőiben Jung Antal pártelnök, Kardos Née-bíró, Szabados István igazgató-tanító, Somogyi Gyula tanító, Lukács Gyula földbirtokos, Kohn Mór földbirtokos, Jánossy János és Szmolenszky Antal nyugalmazott dohánybevéltési tiszt várták. Az állomásról egyenesen a függetlenségi kör helyiségébe mentek, ahol nyomban élénk politikai eszmecsere fejlődött ki. Az elvű 48-as polgárok számtalan kérdéssel ostromolták a képviselőt és többek között arra kértek felvilágosítást, hogy miért nem valószínűsítette meg a függetlenségi kormány már eddig is azokat a reformokat, amelyek létesítése szorosan a programjához tartozik.

A kérdezősködőknek Nagy Sándor csakhamar megfelelt. Három órakor a község háza előtti térségen, ahol beszámolóját elmondotta, adta meg a választ a képviselő, nagyszámu hallgatóság előtt.

Beszámolóját így kezdte Nagy Sándor:

(A függetlenségi párt feladatal.)

— Elégedetlenség és szemrehányás éri a koalíciót — ugymond — mert nem valószínűsítette meg a függetlenségi párt elveit. A szemrehányás jogos, de ez nem a függetlenségi pártot illeti, hanem a koalíciót. Nem a függetlenségi párt kormányzott, hanem a pártokból összeverődött többség, amely csupán arra a célra alakult, hogy kirántsa az országot az abszolútizmus karjaiból. Dacára ennek a körülménynek, a függetlenségi párt nem tévesztette szem elől törekvéseit és lassu, biztos munkával iparkodik a független magyar államot felépíteni. Egy csapásra természetesen ez sem sikerülhet. Ami terhet a negyvenéves szabadelvű uralom ránk rakott, azt három esztendő alatt lerázni nem lehet. El kell takarítani először a rombadólt negyven éves szabadelvű uralomnak maradványait és csak azután lehet hozzáfogni az új Magyarország felépítéséhez. Azt a földet, amit a rossz gazda negyven esztendőn át kihasználta, kizsarolt, három év alatt bármennyire műveljük is, nem lehet termésképes földdé tenni. Lassu, kitartó munkával ápolni kell, míg visszanyeri erejét és

— Dehogy sok! Az a baj, hogy folyton kevesbedik a pénz, s azt a keveset is elisszák. Borzalmas képet láttam a minap.

— Ki festette azt a képet?

— Azt a Halál festette. Az a kép: a nagyhalmági heti piac. Egymás mellett mindenütt korcsmák és azokban meg az utcán eszméletlenül fetregő alakok, asszony, férfiak vegyesen.

A tulsó oldalon hallgató Török Ferenc dr., aki akkor még csak nagyhalmági szolgabírójelölt volt, oda sugott a szomszédjának:

— Majd rendet csinállok én azon a nagyhalmági piacon.

— Hogy gondolod?

— Ugy, hogy először a csinos parasztaasszonyokat vonom ki a korcsmából és megbarátkoztatom őket az intelligenciával. E tekintetben nagyszerű programom van.

Mig ez a nagyhorderejű párbeszéd folyt, addig Janku tovább ostromozta az alkoholt:

— Amit én mondok, nem szabad derűtséggel elintézni. A hatóságoknak kötelességük volna bezárni a korcsmákat.

— Hát akkor miből éljen a szegény korcsmáros? — szólt közbe egy kereskedő.

— Ez épen olyan beszéd, mint amikor arról volt szó, hogy el kell törölni a halálbüntetést,

csak akkor várhatunk termést, ha fáradság munkával előkészítettük a talajt, amelyből új élet, egy jobb kor fakadását várjuk.

(A választó-reform.)

Áttérve a konkrét vádakra, melyeket a függetlenségi párt ellen felhoznak, a következők jegyzem meg: Először azt vetik a szemre, hogy miért nem csináltuk meg a választó-reformot. Azért nem csináltuk meg, mert eddig nem lehetett.

Nem mi huztuk, halasztottuk, hanem a dolg hozta ezt magával. A választói reform legéletbevágóbb kérdése a nemzetnek és a nemzetnek elhamarkodni nem lehet. Roppant nehéz helyzet előtt állunk. Félő, hogy a nemzetiségiek nagy számban jönnek be a parlamentbe és ezzel örök időkre megbontják Magyarország egységét. Eppen ezért féltő gonddal kell eljárni a választói törvény megalkotásánál. A kerületek új beosztást igényelnek. En az általános választójognak vagyok a híve. A pluralitást nem tartom célszerűnek, mert visszatetsző szül. Eppen ezért — ismételtén hangsúlyozom — az általános választójog híve vagyok.

(Az adótörvény.)

A másik dolog, ami a magyar nép körében élénk megvitatásra ad alkalmat, az új adótörvény. Irózzattal, félelemmel fogadták az új adótörvényt, de csak azért, mert adóról volt szó. Pedig az új adótörvény nagyban segít kisbirtokos helyzetén, mert a 30—40 holdes gazda sokkal kevesebb adót fog fizetni ezután mint eddig fizetett. Az új adótörvény a fokozatosság elvén alapul és kinek nagyobb a jövedelme, annak aránylag nagyobb az adója. Ez az a helyes. A kisbirtokosság vállairól le kell venni a nagy terhet és a vagyonos ezerholdes sokkal könnyebben fizethet holdanként egy koronával többet, mint a szegény földes gazda.

(Az önálló bank.)

Áttérve a jövő feladataira, a bankkérdésről kell szólnom, amely most a politikai élet homlokterében áll.

A függetlenségi párt gazdasági önállóságra akar és ennek első feltétele az önálló magyar nemzeti bank felállítása. A nemzet vagyonosodás az önálló bank felállításától függ. Természetesen Bécsben ellenzik ezt, mert az osztrákok károsodnának. Mi azonban nem ijedünk meg az osztrákok ellenállásától, kitartunk mellette és nem nyugszunk, míg az önálló nemzeti bankot fel nem állítjuk. Nemosak az ugynevezett bankosport követeli ezt, hanem az egész függetlenségi párt. Mert aki ezt nem akarja, az nem a függetlenségi, hiszen az önálló bank és az önálló vámtérület a függetlenségi párt sarkalató tétele. Ezért küzdünk, harcolni fogunk és eg-

s valaki azt hozta föl ellenérvül, hogy ezt nem szabad, mert akkor miből él a hóbér?

— Hát akkor mi lesz a hegyaljai finom borokkal?

— Erre is megfelelek. Én antialkoholista vagyok, tehát nem iszom a finom hegyaljai borokból. De eszem annyi szőlőt, hogy annak megfelelő mennyiségű bort a legnagyobb alkoholista se fogyaszt. Tessék a szőlőt megenni, s nem bort csinálni belőle!

— Bort iszik a magyar, nem pedig vizet. Lánynak menyecskének esókokkal megfizet, — kiáltottak feléje, amire az alkohol konok ellensége fölényesen vágott vissza:

— Ez nem komoly beszéd. Tessék megnézni Angliát. Ott a képviselők kötelezvényt irnak alá a választóik számára, hogy minden olyan törvényt, amely az alkohol ellen szól megszavazzanak.

— Mitőlünk nem követelnek ilyen kötelezvényt, — szólt Hanthó Sándor dr. — és ha mi kínálunk ilyen, akkor megbuknánk a választásokon.

— Csak azt nem tudom, szólit Hunyár szolgabíró — hogy miért tartózik ide az alkohol. Hogy kerül most szó az alkoholtól?

— Hát úgy, hogy egy este tünce az alispán féltőbeszámolójában, az alkohol pusztításáról. Kény-

pillanatig sincs kétségem aziránt, hogy győzni fogunk. Tartsanak ki mellettünk, küzdjenek velünk és ki fogjuk vivni Magyarország függetlenségét.

Nagy Sándor zajos tetszésnyilvánításokkal kísért beszéde után lelkes éljenzésben tört ki a hallgatóság és percekig ünnepelte a képviselőt.

(A többi felszólalók.)

Szondy János aradi nyugalmazott tanítóképzési tanár emelkedett szólásra ezután és a függetlenségi elvek mellett kitarásra buzdította a hallgatóságot. Zamatos magyar beszédét nagy tetszéssel fogadta az apátfalvai nép.

Ezután Szudy Elemér mondott beszédet, aki mint az aradmegyei függetlenségi párt társelnöke kísért el Nagy Sándort a beszámolóra. Eljöttem — ugymond — az önk képviselőjével ide azért, mert ugyanazon célokért és eszmékért küzd, mint az a párt, amelynek nevében felszólalok. A magyar állami függetlenség régi, lelkes harcosa ő, aki a nép vállán, az önk akaratából emelkedett a törvényhozói méltóságba, ahol mindig és minden erejével a legszentebb magyar érdekekért küzdött. Ezért kell megbecsülni az olyan férfiakat mint Nagy Sándor, akik becsületesen, szívük legigazabb meggyőződése szerint küzdenek a gondolatért.

Zajos éljenzés követte a beszédet s az egész tömeg harsogta:

— Eljen Nagy Sándor!

(Határozat az önálló bankról.)

Végül Somogyi Béla tanító a következő határozati javaslatot terjesztette elő:

Az apátfalvai függetlenségi 48-as párt 1909. évi szeptember 26-ikán Nagy Sándor dr. országgyűlési képviselő beszámolója alkalmából tartott gyűlése határozatilag kimondja, hogy az önálló banknak 1911-re, az önálló vámterületnek pedig 1917-re leendő felállítását feltétlenül követeli.

Az országos függetlenségi 48-as pártot s annak nagynevű vezéreit, Kossuth Ferencet, Justh Gyulát, Apponyi Albert grófot és Holló Lajost, akik a most folyó gazdasági és a nemzet önállóságát célzó harcokban oly férfias erélyvel és hazafias bölcseséggel vesznek részt — szeretettel üdvözlö.

A népgyűlés nagy lelkesedéssel magáévátette a javaslatot és ezzel a beszámoló véget ért.

SPORT.

+ Football mérkőzés. (A. A. K. Aradi Postás S. E. 3:0.) Nagyszámú előkelő érdeklődő közönség jelenlétében folyt le az aradi postások sportegylete vágóhid melletti sporttelepén a barátságos mérkőzés. A mérkőzés 3:0 arányban vég-

telen voltam ezt a hiányt én pótolni, — felelte Janku.

— Szóval maga olyan hiánypótló, — kiáltottak feléje.

— Igen, de nem árvapénztári hiánypótló, — vágott vissza Janku.

Janku tehát arról panaszkodott ami sok van — a szeszről, — kartársa Marsieu Jusztin viszont azt reklamáta, ami nincs: az orvost.

— Rakásra hullhatnak az emberek Aradmegyében, mert egy csomó járásorvosi állás betöltetlen.

És itt elmondta azokat a komikus bajokat, amelyeket az orvoshiány idéz elő.

— A községekben egy-egy parasztember a halottkém. Megtörtént egyszer, hogy meghalt a segédjegyző egy aradmegyei községben. A halottkém megvizsgálta és azt mondta: eltemethető. Voltak azonban, akik tetszhalottnak nézték a segédjegyzőt s a temetés előtt kifejezték ebbeli aggodalmukat. A halottkém ekkor felbontotta a koporsót és a gyászolók előtt a halottnak a fülébe kiáltotta

— Jön Károlyi gróf méltóságos főispán ur.

A halott nem mozdult, a mire a halottkém kimondta a szentenciát.

— Ha már erre se mozdul meg, akkor csak ugyan eltemethető.

zódott az Aradi Athletikai Klub csapata javára. A mérkőzés négy óraker vette kezdetét. A játékot a postások csapata kezdi s alig a negyedik percben Láng (A. A. K.) jól irányított labdával az első goalt szerzi meg s a 35-ik percben Asbóth (A. A. K.) a második goalt rugja a postásoknak. Előző félidő 2:0 az A. A. K. javára. A második félidő 25-ik percében egy komerről eredő tumultusból harmadszor is bekerül a labda a postások kapujába.

Viharos jelenetek a megyegyűlésen.

Nemzetiségi vita a pótdó-emelés körül.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 27.

Egyszázalékos pótdó-emelést kért Aradmegye mai közgyűlésén az állandó választmány a törvényhatósági bizottságtól. A pótdó-emelést az aradi kulturpalotára megszavazott 20.000 korona, a vesztőhely megváltására felajánlott 1000 korona, továbbá az elhagyott gyermekek segélyalapjának, a gyámpénztári tartalékalapnak, a megyei telefonhálózat fenntartásának és a monográfia kiadásának támogatása tették szükségessé. A pótdó-emelés megszavazása azonban mégse ment simán. A román bizottsági tagok, köztük az aradmegyei román képviselők, felszóltak a javaslat ellen és felszólasuk nyomán heves nemzetiségi vita kerekedett. Vagy másfél órán keresztül tartott ez a vita, melyben voltak értékes és tárgyilagos felszólalások, de zajongó és alaptalan kifakadások is, úgy, hogy csak az alispán tapintatos elnöklése tudta lecsillapítani a háborgó kedélyeket.

A megyegyűlésnek erről a részéről itt következik tudósításunk:

Miután Schill József főjegyző, az állandó választmány javaslata alapján, az egyszázalékos pótdó-emelést kérte a közgyűléstől, Veliciu Mihály (Kisjenő) kért szót. Román nyelven foglalt állást a javaslat ellen, melyben — ugymond — vannak helyes kiadások, de vannak indokolatlanok is. Amíg nincsen elég iskolánk, addig nem lehet kulturpalotára költenünk.

Gaal Jenő dr. miniszteri tanácsos, műegyetemi tanár, aradmegyei földbirtokos szólalt fel ezután. El haza boldogulásának egyik feltétele — ugymond — a nemzetiségek közti béke megteremtése. A kultúra és a kegyelet ereje már sok nemzetiségi ellentétet csökkentett, sok ellenséget kibékített. A poroszok is kegyelettel emlékeznek meg a francia hősről és nekünk is ezt a példát kell követnünk. A kultúra nem egyeseké, hanem az egész emberiségé.

Felkiáltások a románok között: Szavazzanak meg Önök is a román kulturpalotára!

Gaal Jenő dr.: Ha majd a románság elismeri az 1868. évi 44. törvénycikkét és az egységes politikai magyar nemzet álláspontjára helyezkedik, akkor mi is szívesen áldozunk a románság kulturájának érdekében. De a magyar kultúra hegemoniáját letagadni nem lehet és el kell ismerni azt is, hogy a magyar kultúra a Magyarországon lakó összes polgárok javát szolgálja. Ennek a kulturának áldásait érezi mindenki és sokat köszönhetnek ennek azok is, akik most itt ellenséges hangokkal akarnak disszonanciát kelteni. A ja-

vaslatot elfogadja. (Hosszantartó zajos éljenzés.)

Goldis László: Örömmel hall e közgyűlési tereben olyan hangokat, melyek sejtetni engedik olyan idők elkövetkezését, mikor az ország összes lakósa igaz hazaszeretettel egysülve fognak dolgozni a hazáért. (Eljenzés.) Az előtte szóló bizottsági tag néhány megjegyzését azonban nem hagyhatja válasz nélkül. A politikailag egységes nemzet fogalmát ők sohasem tagadták meg, de viszont nem tagadhatják meg nemzetiségüket sem. Ők meghajolnak minden nemzet nagy férfiai előtt, elismerik Kossuth Lajos nagyságát is, de ezt a tiszteletet kérik a saját emlékeik és nagyjaik iránt is. (Felkiáltások: Kik azok?) Önök — ugymond — megkövetelik tőlünk, hogy pénzt szavazzunk meg a magyar kulturpalotára, de nem áldoznak a románság kulturájáért.

Felkiáltások: Itt Magyarországon vagyunk! Menjen Romániába!

Goldis László: Mi itt voltunk, itt vagyunk és itt akarunk maradni. Ebben a megyében, ahol oly nagy számban vannak a nemzetiségek, addig nem áldozhatunk a magyar kulturáért, amíg a megye lakosságának pénzéből semmit sem fordítanak a nemzetiségi kulturára. Ennek a szegény népek pénzéből fénytűzésre nem szavazunk meg semmit. (Zajos elenmondások.)

Marsieu Jusztin dr.: Ezelőtt 15 évvel a románság emlékkövel akart adózni hősenek, Janku Ávrámnak. Az összegyűjtött pénzt ekkor elkobozták a magyarok és megbüntették azokat, akik áldozni akartak hősünk emlékének. (Zaj.) Adják vissza a mi szobor-alapunkat és akkor mi is megszavazzuk a vesztőhely megváltására és kulturpalotára kért összeget.

Felkiáltások: Hazaáruló! Eláll! Szavazzunk!

Suciu János dr.: Nem szemrehányásokon keresztül vezet az út egymás megértéséhez. Ők nem szívesen feszegetik ezt a kérdést, de ha az felszínre kerül, ők is kénytelenek megvédeni saját hőseiknek emlékét. Ezeknek jóhiszeműségét és önzetlenségét senkisémm tagadhatja. A magyarnak sokszor nagyobb ellensége volt a magyar, mint akármelyik nemzetiség.

Nagy zaj között akart ekkor felszólalni románul Veliciu Mihály. Eláll! Magyarul! — ilyen kiáltások zúgnak feléje, míg végül Dálnoki Nagy Lajos alispán helyreállítja a csendet, melyet azonban Veliciu román beszéde alatt is többször megzavartak nemesak közbekiáltásokkal, hanem pad-verésekkel is.

Dálnoki Nagy Lajos alispán válaszolt ezután a felszólalóknak. A pótdó-emelést — ugymond — részben olyan kiadásokra kérik, amelyeket már régebben elhatározott a törvényhatóság, részben pedig olyanokra, amelyeket humánus, kulturális és kegyeletes jellegük mindenki előtt indokoltakká tesznek. A kulturpalotára szánt 20.000 koronát a törvényhatóság már régebben megszavazta, ma csak annak a költségvetésbe való beállításáról van szó. Ami pedig a vesztőhely megváltására szánt összeget illeti, azt hiszi, hogy az a legnagyobb adót fizetőre nézve is alig egy koronát kitevő hozzájárulás, melylyel a nagy hősök szent emlékének áldozni akarunk. Ez mindenkinek hazafiúi kötelessége. Kéri a javaslat elfogadását. (Lelekes éljenzés.)

Névszerinti szavazás következett erre, mely 168 szóval 33 ellenében megszavazta a pótdó-emelést.

Döntött a függetlenségi párt.

Kormányon, vagy ellenzéken. — A mai nap eseményei.

Távirati tudósítás. —

Arad, szeptember 27.

A válság eseményei rohanva haladnak előre. Ma délelőtt a képviselőház bankbizottsága és a függetlenségi párt intéző bizottsága, este pedig maga a párt tartott értekezletet. Az egyes értekezletek lefolyását alább részletesen megtalálja az olvasó. Itt csak eredményüket összegezzük a következőkben:

A holnap összeülő képviselőházban *Wekerle* Sándor miniszterelnök bejelenti a kormány végleges lemondását. A bankbizottság előterjeszti jelentését, mely az önálló bank mellett való nyílt állásfoglalás, azután pedig a Ház elnapolja üléseit október 5-ig. Közben *Kossuth* Ferenc megjelenik a király előtt és előadja azokat a feltételeket, melyek mellett a függetlenségi párt a kormányzást elvállalja. Ha ezt a felség nem fogadja el, a párt *Kossuth* mai nevezetes kijelentései szerint *ellenzékbe megy*.

Részletes tudósításunk itt következik:

A bankbizottság ülése.

Ma délelőtt tíz órára hívta össze *Batthyány* Tivadar gróf elnök a bankbizottságot, amelynek az volt a napirendje, hogy a bizottság azt a jelentést, amelyet a Ház elé terjeszt, hitelesítse. Az ülést a képviselőház delegációs termében tartották meg s azon a bizottsági tagokon kívül a képviselők is nagy számban jelentek meg. Az megnyitás előtt a folyosón igen élénk vitaközvetítés folyt s különösen feltűnt *Széll* Kálmán igazgató viselkedése, aki ugyancsak magyarázta *Holló* Lajosnak és *Batthyány* Tivadar grófnak, hogy a bizottság állásfoglalása helytelen. A ülés rövid ideig tartott. Néhány felszólalás után hitelesítette a bankbizottság a jelentést és megbizta *Holló* Lajost, hogy a Ház holnapi ülésén terjessze elő.

Az ülésről ez a részletes tudósításunk szól: A képviselőház bankügyi bizottsága ma délelőtt tíz órakor *Batthyány* Tivadar elnöklésével ülést tartott, amelyen jelen voltak: *Holló* Lajos előadón kívül *Nagy* Dezső, *Eber* Antal, *Széll* Kálmán, *Gotthard* Sándor, *Kovács* Pál, *Buzáth* Ferenc, *Eitner* Zsigmond, *Szemere* Huba, *T. Mérey* Lajos bizottsági tagok. *Hoitsy* Pál távolmaradását kimentette. Az ülésen a következő képviselők jelentek meg: *Czizmazia* Endre, *Beck* Lajos, *Lányi* Mór, *Szász* József, *Bakonyi* Samu, *Buza* Barna, *Temesi* Bertalan, *Simonyi* Semadam Sándor, *Keller* István, *Hoffmann* Ottó, *Tutsek* Sándor, *Baloghy* Ernő, *Weber* Antal, *Kardos* Samu, *Dobroszláv* Péter stb.

Batthyány Tivadar gróf elnök megnyitójában felemlíti, hogy a bizottság már március 12-én tartott ülésében meghozta a képviselőház elé terjesztendő határozatát s akkor utasította az elnököt és az előadót a jelentés elkészítésére és elhatározta, hogy a jelentés hitelesítésére külön ülést tart, amelynek összehívására az elnököt utasította. Utalt az elnök arra, hogy a képviselőház még 1907. december havában küldötte ki a bankbizottságot a bankügyre vonatkozó javaslatok megtételére; a bizottság már hónapokkal ezelőtt meg is hozta idevonatkozó határozatait és így a képviselőház határozata iránti kötelezettsége, hogy a jelentést immár megállapítsa, hitelesítse s a Ház holnapi ülésén beterjessze. Az utolsó ülésen a bizottság akként határozott, hogy a jelentés rövid kronológiai foglalatát adja működésének és hogy ahhoz mellékleként csatoltassanak az

előadói előterjesztés, a szakértők véleményei és a bizottság üléseiről felvett hiteles gyorsírói jegyzetek. A bizottság e határozatának felel meg a már kiosztott jelentés tervezet szövege, kéri tehát a jelentés hitelesítését. Bejelentette azután, hogy *Babocsay* Sándor biz. tag távollétét kimentti, de táviratilag a jelentéshez és annak holnap leendő beterjesztéséhez hozzájárul. *Hoitsy* Pál távolmaradását szintén kimentette.

Holló Lajos előadó egy stiláris módosítással elfogadásra ajánlja a jelentést.

Széll Kálmán: A bankkérdésben a javaslatról eltérő felfogást vall. *Elismeri* azonban, hogy a bizottságnak kötelessége a Ház megbízatásának eleget tenni. Ő annak idején kijelentette, hogy mielőtt a kormány, amint erre a törvény kötelezi, az osztrák-magyar bankkal nem tárgyal és állást nem foglalt, a bizottság állásfoglalását helyteleníti és imparlamentárisnak tartja.

Batthyány Tivadar gróf *Széll* Kálmán e megjegyzésére konstatálni kívánja, hogy ezen jelentés beterjesztésével működését még nem fejezte be, mely felfogását *Széll* Kálmán is magáévá teszi.

A bizottság hitelesítette a jelentést és *Holló* Lajos előadót megbizta, hogy a Ház holnapi ülésén azt beterjessze.

A függetlenségi párt döntő napja.

(Az intéző bizottság ülése.)

A függetlenségi párt intéző bizottsága ma délelőtt ülést tartott; ez elé a politikai körökben a legnagyobb várakozással tekintettek.

Az intéző bizottság ülése fél 12 órakor vette kezdetét és alig husz percig tartott.

Kossuth Ferenc elnök bejelentette, hogy a bizottság ülésének tárgya a képviselőház holnapi ülésén a függetlenségi párt magatartásának az előkészítése. Tájékoztató elmondta, hogy *Wekerle* Sándor miniszterelnök a holnapi ülésen bejelenti a kormány lemondását és kérni fogja, hogy a Ház napolja el magát a válság lefolyásáig.

Elmondta még tájékoztató a következőket: *Wekerle* értesítette arról, hogy legutóbbi audienciáján azt az előterjesztést tette a királynak, hogy őt, *Kossuth* hallgassa meg. *Kossuth* a maga részéről kijelenti, hogy a párt programjától nem tér el. A párt — ugymond — meg lehet győződve arról, hogy ha a király előtt kifejti a függetlenségi párt álláspontját, minden téren és minden tekintetben szorosán ragaszkodni fog a párt programjához és elveihez. Szükségesnek tartja, hogy a párt ne foglaljon el olyan álláspontot, amely befolyásolhatná az audienciáját.

A bizottság tagjai lelkes éljenzéssel fogadták *Kossuth* kijelentéseit. Azután *Holló* Lajos indítványára elhatározták, hogy a Ház holnap október 5-ig elnapolja magát.

Ezzel az ülés véget ért.

A bizottsági tagok a várakozó képviselők és újságírók előtt kijelentették, hogy a bizottsági ülésen történtek után a képviselőház holnapi ülésének és a párt mai értekezletének sima lefolyása biztosítva van.

A bizottsági tagok távozása után *Kossuth* Ferenc és *Apponyi* Albert hosszasan tárgyaltak.

A mai pártértekezlet.

A függetlenségi párt ma délután öt órakor *Kossuth* Ferenc elnöklete alatt értekezletet tartott. Az értekezleten *Apponyi* Albert gróf közoktatás-

ügyi miniszter is részt vett. Ott volt a párt majdnem valamennyi tagja.

(Thaly elparentálása.)

Kossuth Ferenc nyitotta meg a pártértekezletet. Elsősorban *Thaly* Kálmán parentálta el.

— Igen fájdalmas kötelességet teszek, — mondotta — amikor bejelentem, hogy a párt egyik szeretett alelnöke, *Thaly* Kálmán hirtelen meghalt. Ez a gyász mély fájdalommal érintett mindannyiunkat, de bizonyára az ország is osztozni fog a párt fájdalmában. *Thaly* nemcsak a pártnak, de az országnak is legkiválóbb embere volt. Egyik legnagyobb gondolkodó munkást vesztettük el. Ő nemcsak megírta ősei szabadságharcának történetét, hanem egyike volt azoknak, akik néhány becses fokkal segítettek a történelem stációját. Neve kitörülhetlenül be lesz írva a magyar történelembe. Temetése Pozsonyban lesz, amelyen természetesen számosan fognak megjelenni a párt tagjai közül, én azonban szükségesnek tartom, hogy a párt küldöttségileg is képviseltesse magát a temetésen, ravatalára pedig koszoru helyeztessék. (Élénk helyeslés.)

Justh Gyula: Teljes mértékben hozzájárulok az indítványhoz, de képtelenségnek tartom, hogy *Thaly* Kálmán nagy érdemeit jegyzőkönyvileg is ne méltassuk. (Helyeslés.)

Kossuth Ferenc ezután *Majthényi* Ádám elhunyt képviselőt parentálta el és bejelentette, hogy *Erzsébetfalván* a jövő hó elején leplezik le *Kossuth* Lajos szobrát. Bejelentette továbbá, hogy az aradi október hatodik gyásznapélyen, a párt nevében *Barabás* Béla fog koszort letenni.

Ezután áttértek az értekezlet tulajdonképpeni tárgyára.

(*Kossuth* beszéde.)

— A kormány lemondott, (Élénk helyeslés.) még pedig azzal adta be lemondását, hogy lehetőleg siettetni akarja a hosszúra nyúlt válság megoldását. Ugy érzi a kormány minden egyes tagja, hogy nemcsak maguknak, hanem az országnak is szüksége van a válság elposványosodásának megakadályozására.

Igy érezvén, lemondott a kormány és azt az előterjesztést tette a királynak, hogy a többség vezére kapjon elsősorban meghívást. (Felkiáltások: Eljen *Kossuth*!)

Mint hogy ezidőszent én vagyok a többség vezére, (A jelenlevők valamennyien felállanak.) valószínűleg én fogok rövid napokon belül megjelenni öfelsége előtt. Hogy milyen álláspontot fogok ott képviselni, nemcsak felesleges volna mondanom, de azt előre jelezni nem volna se ildomos, se helyes. Semmi esetre se kerülök ellentétbe sem elveinkkel, sem a párttal, sem önmagammal!

Erős a meggyőződésem, hogy a függetlenségi pártnak mint többségnek megvalósítható kormányzati programmal kell bírnia, amely a mellett, hogy megőrzi régi elveit, kivihető is legyen, mert ha ez nem volna megvalósítható, akkor állandósíthatnák az alkotmányválság veszélye.

Más kormányzati programot a függetlenségi párt nem vállalhat, mint amelylyel gazdasági önállóságunk megvalósítható. E nélkül a legnagyobb kulturálmunka elvesznének, Magyarország pedig nem képezhet kivételt az országoknak abban a törekvésében, hogy éljen azzal a joggal, amely mindegyiknek kötelessége is: közgazdasági önállóságát kivívni. E nélkül lehetetlenné válna helyzete. Átérem azt is, hogy a pártnak van még kötelessége, amelyet elvállalt nemcsak a nemzet iránt, hanem az uralkodó iránt is: a választói reform, az általános választói jog alapján.

Ezt hirdettük 40 éven át és három és fél évvel ezelőtt ennek keresztülvitelére vállalkoztunk.

Nem mondhatom, hogy sok reményem van a válság megoldásának kedvező lehetőségére nézve, de bizonyos, erősen él bennem a meggyőződés, hogy az az előterjesztés, amelyet meg fogok tenni öfelségének, nemcsak a magyar nézetét, hanem az egész párt nézetét fogja tolmácsolni; nemcsak a pártnak, hanem az országnak, sőt magának a királynak érdekeit is fogja szolgálni.

Ezen általános kijelentés után azt vitassuk meg, hogy a holnapi képviselőházi ülésen a párt milyen magatartást fog tanúsítani. Mint hogy a kormány lemondott, ezt a bejelentését legparlamentárisabban kell fogadni. Az elkesztetlen, hogy a parlament önmagát ne naolja el. Azt hiszem, hogy az elnapolást a jelenlevő szeretett képviselőházi elnökek kellene avasolni, még pedig rövid elnapolást. Nem azért, hogy befolyásolni akarnók öfelségét. Ez a szándék távol áll tőlünk, hanem azért, hogy a képviselőház jelezze azon óhaját, hogy a krízis rövid lejárata legyen.

Nem tanácsolnám, hogy a párt valamelyik ágját biznánk meg a felszólalással, mert ennek az a látszata volna, mintha bizonyos programot akarnának adni a felség számára. Ez pedig teljes lehetetlenség, mert utasítást a király előtt való megjelenésre adni annak, aki a többség jogcímén, a többség bizalmából jelenik meg, nem lehet s ezt sem ő, sem más el nem fogadhatná, annak nem rendelheti magát alá.

En pártommal akarok együtt élni, együtt kormányozni ha lehet olyan alapon, amely a mi kormányzati elveinknek megfelel, vagy ha az ország érdekei, vagy a helyzet úgy kívánja, pártommal együtt ellenzékbe menni. (Szűnni nem akaró sajos éljenzés. (Felkiáltások: Hozzászólás nélkül elfogadjuk.)

Kossuth Ferenc ezután kimondja, hogy a pártértekezlet az elnöki előterjesztést egyhangulag elfogadja.

A pártértekezlet ezzel véget ért.

(A függetlenségi főispánok.)

A pártértekezlet után a nagy társalgóba vonultak a képviselők, ahol körülvették Kossuthot. Körülbelül 15 főispán jelent meg a pártkörben, akik megkérdezték, hogy lemondjanak-e. Kossuth kijelentette, hogy még nem kell lemondani.

(Vitatkozás.)

Egy másik csoportban Justh buzdította híveit: csak ki kell tartani, a győzelem nem maradhat el.

Apponyi Albert megerősítette az érdeklődőknek Lányi József nagyváradi püspökké való kinevezetéséről szóló hírt.

— A nagyváradi püspökségre — mondotta — Lányi József lesz kinevezve. De az nem felel meg a valóságnak, mintha a kinevezés iránt meg tettem volna már az előterjesztést. Ilyen zavaros politikai viszonyok között azt nem tartottam volna áldásosnak és helyénvalónak.

A többi pártok.

Az alkotmánypárt ma este tartotta meg értekezletét Széll Kálmán elnöklésével. A kormány tagjai közül Wekerle, Andrássy gróf és Darányi voltak jelen.

Széll Kálmán nyitotta meg az értekezletet hosszabb beszéddel, amelyben rámutatott a politikai válságra és a jövő sivárságára. A helyzetet nagyon komornak és súlyosnak találja. Adja isten, — mondotta, — hogy a törvényhozás minden faktorának közreműködésével megtalálják a megoldáshoz a kivezető utat. Végül ajánlotta, hogy a holnapi ülésen a kormány lemondásának bejelentését a párt vegye tudomásul.

Az értekezlet egyhangulag elfogadta az elnök javaslatát, mire a tanácskozás véget ért.

A néppárt Zichy gróf elnöklése alatt elhatározta, hogy a kormány lemondásának bejelentését tudomásul veszi és bevárja a további fejleményeket.

A balpárt elhatározta, hogy a Ház elnapolása ellen állást foglal. Molnár Jenő fogja a tiltakozást bejelenteni a Ház holnapi ülésén.

A 67-esek tömörítése?

A Nap ma esti száma írja: Wekerle a meghatározottabban állást foglalt a függetlenségi párt és annak törekvései ellen. Arról van szó, hogy a 67-esek tömörülnek s Wekerle olyan irányu kibontakozási programot terjesztett a király elé: járuljon hozzá az összes hatvanhetes felelősek egyesítéséhez. Wekerle, Andrássy, Tisza és Lukács állanak egy csoportba. Atvennék a kormányt és a Házat feloszlataknak. Kossuth Ferencet csak azért hallgatja meg öfelsége, hogy megkérdezze tőle, elfogadja-e Wekerle kibontakozási tervét. Ha Kossuth tagadó választ ad, a király a 67-esekkel lép érintkezésbe.

Egy verzió szerint a király szombaton kihallgatáson fogadja Khuen-Héderváry Károlyt és őt bizza meg a hatvanhetes kormány megalakításával. A függetlenségi pártkörben ezek a hírek kevés hívdre találtak, mert biztosra veszik, hogy Kossuth Ferencet és Justh Gyulát hallgatja meg a király.

Kossuth Ferenc kijelentései.

Mint Kossuth Ferenc környezetéből eredő és teljesen megbízható forrásból értesülünk, Kossuth a következőképp itéli meg a politikai helyzetet és ebben a maga szereplését:

— A kormányválság megoldásával a magyar politikának teljesen új irányt kell vennie. Az ország gazdasági erejének mérlege hangosan szól felénk és arra int, hogy az agrikulatúrális ország elérkezett a kimerültség kezdetéhez. Azok a terhek, melyeket a folyton szaporodó katonai és más téren felvetődő követelések rónak ránk, már majdnem elviselhetetlenek és kötelességünknek teszik jövedelmi forrásaink, termelő képességünk fokozását.

Az évezredes földmivelő ország arra a pontra érkezett, hogy léte biztosítása céljából megtegye az utat az ipari államhoz. Politikai rendszerünknek is ezt a gondolatot kell szolgálnia és ezt Bécsben is meg kell érteni. Ennek a változásnak feltételeit meg kell teremtenünk és ennek lehetőségétől teendő függővé úgy az én, mint a függetlenségi párt magatartása. Ez a gondolat kormányképesé teszi a függetlenségi pártot, míg ha ezt lehetetlenné teszik, akkor elkövetkezett annak ideje, hogy ellenzékbe menjünk.

A Magyarország írja: A politikai helyzet tisztázásához nagyban hozzájárul Kossuth Ferenc következő mai kijelentése: „Ki kell jelentenem, hogy a gazdasági önállóságot a párt sarkalatos elvének vallom; követeléseim miatt kész vagyok ellenzékbe menni. A függetlenségi pártban nincsen egyetlen ember sem, aki az ország gazdasági önállóságáért a harcot fel nem venné. Ha ezért nem küzdenénk férfiasan, nem követnénk reális politikát.”

Kossuth valószínűleg csütörtökre kap meghívást a királyhoz.

AZ ARADI KOZLONY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetés osztály — 151

A megkárosított szövetkezet.

A vizsgálat elrendelése Mihalik Béla ellen. — A vizsgálóbíró végzése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 27

Emlékeztet, hogy egy évvel ezelőtt az Aradi Bőripari Szövetkezet, amely éppen ma mondta ki fölszámolását, följelentést tett főkönyvelő üzletvezetője, Mihalik Béla ellen, többrendbeli sikkasztás és okirathamisítás miatt. A följelentő szövetkezet azzal vádolta meg Mihalikot, hogy az a kezelésére bízott összegekből több, mint negyvenezer koronát eltulajdonított és azzal a szövetkezetet megkárosította. Domokos László aradi vizsgálóbíró most elrendelte Mihalik ellen a vizsgálatot 10019—909 B. szám alatt. A végzés főbb részeit alább közöljük:

Szabadlábán levő Mihalik Béla, 40 éves, r. kat. vallású szőlőbirtokos, aradi lakos ellen egyrendbeli, folytatónlag elkövetett, a btkv. 355. §-ába ütköző, a 356. §. szerint minősülő sikkasztás büntette, s 3 rendbeli, a btkv. 401. §-ába ütköző s a 403. §. 1 pontja szerint minősülő magánokirathamisítás büntette miatt, a Bp. 105. és 103. §. 3a. pontja alapján a vizsgálatot elrendelem.

A nyomozat eddigi adatai különösen Mihalik Béla gyanúsított részbeni beismerése, a Tárov József, Várhol László, Tausch József, Sándor Balázs, id. Radocsányi János, Havancsák József, Kereczi Sándor, Olár Jusztin, mint az aradi és vidéki iparosok bőripari rak-társzövetkezet igazgatói és üzletvezetői, mint tanuk vallomása, Probst Elemér, mint könyvszakértő vallomása és véleménye alapján, nyomtató gyanu forog fenn arra nézve, hogy gyanúsított, ki a fentnevezett szövetkezetnél az 1907. évben bejáró könyvelő, majd 1908. év január hó 1 től 1908. év októberig, évi 2400 korona fizetéssel alkalmazott rendes könyvelő, de egyúttal korlátlan hatalmu üzletvezető, sőt pénzkezelő is volt. Ezen idő alatt a fentjelzett minőségében, a nevezett szövetkezet tulajdonát képező, ifj. Biró István és Szőlősi Piros által elfogadott, illetve kibocsátott egy darab 900, egy darab 850 és egy darab 1200 koronás váltót jogtalanul eltulajdonított, ezen felül eltulajdonított, mert jogtalanul kiadta Bolezni Antalnak az ez által aláírt és a szövetkezet tulajdonát képezett egy darab 1500 koronás váltót, továbbá jogtalanul eltulajdonította a szövetkezet tulajdonát képezett 10. naplószám alatti házkutatási jegyzőkönyvben felsorolt s tőle házkutatás után elkobzott egyezségi okmányokat, szerződéseket, váltókat, üzleti leveleket, vevényeket, postai szelvényeket, számlákat és egyéb papirokat, amelyeket a szövetkezettől történt eltávoztása után az igazgatósági tagok többszöri felszólítása dacára sem adta ki, továbbá a szövetkezet tulajdonát képezett és ettől 1908. évi március hóban kapott 3 darab 1500 koronás váltót leszámítoltatván, a befolyt összeget szintén jogtalanul eltulajdonította, továbbá a szövetkezet pénztárából több ízben, összesen 18495 koronát vett ki, a könyvek szerint is, amit szintén jogtalanul eltulajdonított, ennek ellenében és palástolására a szövetkezet könyveibe azt a hamis tételt vezette be, hogy a szövetkezetnek 8 részletben, összesen 40245 koronát adott kölcsön.

A vizsgálóbíró ezután még négy oldalon felsorolja azokat az apróbb adatokat, amelyekből ő Mihalik bűnösségét bebizonyította látja. Végül így folytatja a végzést:

Gyanúsítottnak ez a védekezése: a tőle házkutatás után megszerzett, a 10. naplószám alatti jegyzőkönyvben felsorolt tárgyakat és értékeket nem akarta eltulajdonítani, mert azokat eltávoztása után senkisémet kérte s ő sohasem kapott 3 darab 1500 koronás váltót a szövetkezettől, amit leszámítolva elsikkasztott volna s hogy a szövetkezetnek tényleg 40245 koronát adott kölcsön több részletben, s hogy a 3 darab részjegyet az igazgatóság tudtával és beleegyezésével szerezte meg, s hogy a 26. naplószám alatti jegyzőkönyvben felsorolt tételek alatti esetekben ő semmit el nem sikkasztott, sem könyveket nem hamisított, mert ezek mind csak téves és szabálytalan könyvelések, — de ezt a már hivatkozott igazgatósági tagok és Probst Elemér könyvszakértő vallomása megcáfolják.

Vérengzés a főváros utcáin.

Szocialisták és rendőrök harca. — Küzdelem az általános választói jogért.

— Távirati tudósítás. —

Arad, szeptember 27.

Az utcai vérengzések.

Az utca-egybegyűlt tömegnek *Bokányi Dezső* beszélt, majd *Garbai* mondott beszédet. Határozati javaslatot nem hozott a gyűlés. A befejezés után a pártvezérek felszólították a tömegeket, hogy o-zoljanak szét a legnagyobb nyugalommal.

Azonban már az Intim-színházban megtartott gyűlés előtt voltak összetűzések a rendőrség és a munkások között. A rendőrség óriási aparátussal vonult ki. Különösen a Royal-szállodában levő függetlenségi pártkör helyiségei előtt, az Erzsébet-körut és Rákóczi-ut sarkán, a Nemzeti Színház tájékán szállta meg erős készültség az utakat. Az *Andrássy-uton* a *Vörösmarty-utca*ba térő tömeget támadta először az est folyamán a rendőrség. Több száz munkás tartott ugyanis az említett utcán át az *Almássy-térre*, hol a felvonulásnak kellett volna kezdődni. Sely rendőrtanácsos felszólította a zártsorokban haladó embereket a szétoszlásra. A nép lármázni kezdett és fülsiketítő zaj közepette szidták a rendőrséget.

Már rohamra készült a lovasrendőrség, mikor *Bokányi Dezső* megjelent és ő is feloszlásra kérte őket. A felszólítás eredménnyel járt, mert néhány pillanat alatt egyenként és kis csoportokba oszolva folytatták utjukat a kijelölt gyülekező helyre.

Egy másik helyen azonban már nem volt ilyen sima lefolyás a csoportok szétesztetése. A gyűlés előtt a *Hársfa-utca*n át is az utat egész szélességében elfoglaló nagy tömeg tartott az *Intim-színház* felé. A *Rákóczi-uton* *Peregrini* tanácsos felszólította a felvonulokat az oszlásra. A felszólításra gunyos kiáltásokkal felelt a nép és ezt a rendőrtanácsos elég oknak látta arra, hogy attakot vezényeljen. A rendőrség kardot rántott, a lovasrendőrök berugattak a sűrű sorok közé és ütötték, vágták azt, akit értek. Jajveszékéléssel telt meg a levegő.

A gyűlés után.

A legvéresebb lefolyású volt azonban az a támadás, melyet a rendőrség a színházban tartott ülésről távozó több ezer főből álló tömeg ellen intézett. A gyűlés színhelyéről annak végzetével a rendőrség a népet a *Bérkoosis-utca*n át a körútra terelte. A hosszú menet már a *Royal-klub* elé ért az elejével, mikor még egy nagy része a volt Népszínháznál vonult el. Egyszerre a *Royal-klub* előtt táborozó rendőrség elzárta teljes szélességében az utat a tömeg elől és azt parancsolta, hogy forduljanak vissza, mert megvan tiltva a felvonulás folytatása. A *Nemzeti Színháznál* pedig a rendőrség folytonosan előnyomulásra készítette, úgy, hogy a kétségbeesett emberek két tűz közé kerültek. Erre pokoli zivajban törtek ki: a rendőrség támadással felelt. *Válogatás nélkül ütötte a közönséget* a rendőrlegénység és igen sokan megsebesültek a sétáló közönség soraiból is.

Mészárszék a kávéházban.

A legvéresebb harc a gyűlés után, úgy tíz óra tájon történt a *Meteor-kávéházban*, amely a *Newyork-kávéházzal* szemben van. Itt szoktak ugyanis tanácskozni a szociáldemokrata párt vezetői, akik ma este is összegyűltek és elmondták a mai eseményeket. Egyszerre csak

A szociáldemokrata párt nagy akció-t kezdett az általános választói jog érdekében és e végből ma, hétfő estére tüntető felvonulás engedélyezését kérte a budapesti főkapitányságtól. Ezt nem adta meg a rendőrség, mind amellyel a szocialista tömegek kivonultak ma este az utcára és tüntettek. A rendőrség emberei erre kardjukkal a munkások közé vágtek és többeket halálosan megsebesítettek.

A szocialisták vérbefulladó akciójáról ez a tudósításunk szól:

A Népszava elkobzása.

A magyarországi szocialista párt budapesti vezetősége tudvalevőleg hétfő estére, a képviselőház megnyitásának előestéjén, nagy tüntető felvonulást tervezett a főváros utcáin az általános választói jog mellett. Ezt a bejelentést a főkapitányság nem vette tudomásul.

A szociáldemokrata párt mindazonáltal elhatározta, hogy a tüntetést a főkapitány tilalma dacára is megtartja. A *Népszava* vasárnapi számában vezető helyen igazolt a tüntető körmenet megtartása mellett.

A királyi ügyézség indítványára *Szlovák Ferenc*, a budapesti királyi törvényszék vizsgálóbírája elkendelte a *Népszava* vasárnapi számának elkobzását. A kárteles intézkedés a lap „Mégis ott leszünk” című vezércikke miatt történt, amely egyenes felhívást tartalmaz arra, hogy a munkásság a főkapitány tilalma ellenére is tartsa meg a hétfőre tervezett tüntető felvonulást. A rendőrség a vizsgálóbíró végzését csak vasárnap délelőtt vette kézhez, úgy, hogy annak fogamatosítása alig járt eredménnyel. A rendőrök csak a kávéházakból és a *Népszava* kiadóhivatalából vihették el a még megmaradt számú lappéldányt.

Népgyűlés az Intim-színházban.

A főkapitány ma délelőtt plakátokat ragasztatott ki, amelyekben felszólította a közönséget, hogy este nyolc óra után senki se vegyen részt csoportosulásokban, mert a rendőrség a legnagyobb szigorral akadályoz meg mindenféle tüntetést és rendezvényt. A felszólítás dacára azonban óriási tömegekben gyűltek össze a munkások. A szociáldemokrata párt vezetősége kiadta a jelszót, hogy tartózkodni kell minden tüntetéstől, de a rendőrség szinte kereste az ürügyet, hogy a tömegbe belekössön és kardját használhassa.

A számos összetűzést megelőzőt népgyűlést, melyen a munkásság az általános választói jogot követelte, az *Intim-színház* nagytermében tartották meg este 8 órakor. Nemesak a terem és színház egyéb helyiségei teltek meg a sok ezernyi hallgatósággal, hanem az épület előtti téren is ember ember mellett szorongott. A teremben *Garbai Sándor* tartott beszédet, melynek éles hangja többször készítetté közbeszólásra és a szónoklat megszakítására a rendőrség részéről jelen volt *Kolozsváry* rendőrtanácsost, aki azonban higgadtságát mindvégig megőrizte. *Garbai* a kormány politikáját ostorozta és az ő támadásait még fokozta *Buchinger* Manó beszéde, akit szintén többször mérsékletre intett a rendőrtanácsos.

egy rendőrfelügyelő vezetésével nagy csapat rendőr jelent meg a kávéház előtt. Két detektívet beküldött a rendőrfelügyelő, hogy a szocialisták hagyják el a kávéházat. A detektívek azzal a panasszal tértek vissza, hogy a bentlétők megverték őket.

Erre tíz rendőr bevonult a terembe és kivont karddal rontottak a szocialistákra. Formális csata keletkezett ekkor. A rendőrökkel birokra keltek a szocialisták s a két tábor ütötte, verte, gyilkolta egymást. Üvegeket kaptak föl és azzal verték a rendőröket, akik viszont kardjukkal vágtek a munkásokat. Ezek feldöntötték az asztalokat, betörték az ablakokat és azon át menekültek. *Vanczák Jánost*, a vas- és fémmunkások szövetkezetének elnökét a fején oly súlyosan megsebesítették, hogy eszméletlenül szállították haza.

— A teremben levők rémülten menekültek, de a rendőrök az utcákon is üldözték őket és össze vagdalták azt, akit elérhettek. Tizenegy órakor már egy ember se volt a kávéházban.

Az est folyamán 11 letartóztatás történt.

A haldoklók és sebesültek.

*Vanczák*on kívül a következők sebesültek meg:

Tóbe István lakatos,
Székely József asztalos,
Radó István szabó,
Horvát Albert asztalos,
Varga János asztalos.

Ezeket a *Rókusban* ápolják. A *Rókusban* még 10 könnyű sebesültet ápolnak, de még 60-ra teszik a sebesültek számát, akiket a mentők hazaszállítottak. Soknak sebé életveszélyes s talán némelyik reggelre meghal.

Szocialisták a függetlenségiak ellen.

Az a népgyűlés, amelyet az önálló bank hívei vasárnap délelőtt akartak megtartani *Temesvárt* s melyre hetek óta nagyban készülődtek, zavarral végződött. Épen határozati javaslat elfogadása fölött kellett volna szavazni a gyűlés résztvevőinek, mikor váratlanul éles füttyszó sivitott végig a *Koronaherceg-szálló* nagytermén s rögtön haragos kiáltások zúdultak le a karzatról:

— Mi van a választói joggal?

— Le a bankesalókkal!

Majd hirtelen feltáruhtak a gyülesterem ajtai és több száz főből álló, botokkal fölfegyverkezett tömeg vonult be. A harcias szocialisták megjelenése pánikszzerű zavart keltett. A gyűlés közönségének nagyrésze ijedten menekült a teremből, azok pedig, akiknek a tömeg utjukat állta, néhány pillanatig farkasszemet néztek a szocialistákkal, majd ők is riadtan meghátráltak.

Mielőtt összeütközés történhetett volna, a főkapitány nagy csapat rendőrrel bevonult a terembe és a munkásokat távozásra szólította föl. A szocialisták kivonultak, de a *Koronaherceg-szállónál* tömegbe verődtek és zajosan tüntettek a bankmozgalmak és a vendégképviselők ellen, a választói jog mellett.

A bankgyűlésre az országgyűlési függetlenségi párt tagjai közül *Holló Lajos*, *Justh János*, *Sümei Vilmos*, *Kardos Samu*, *Pozsgay Miklós*, *Bohus Károly* és *Várady Imre* utaztak *Temesvárra*, *Szappanos Imrével*, a balpárt elnökével és *Hertzka Tivadar* dr. közgazdasági íróval, akiket küldöttség fogadott az állomáson. A gyűlés *Fülöpp Béla* megnyitó beszédével kezdődött, majd *Dobroszláv Péter* előterjesztette azt a határozati javaslatot, a melyben az önálló banknak felállítását követelik. Több beszéd elhangzása után *Holló Lajos* szólalt föl s az ő szavai fultak bele a szocialisták tüntetésébe, amely idő előtt véget vetett a tanácskozásnak.

Thaly Kálmán halála.

Elhunyt aradi diszpolgár.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 27.

A képviselőház épületére kitűzték a gyászlobogót. Távirat érkezett az elnökséghez, mely meghozta a lesújtó hirt, hogy a magyar historikusok legkiválóbbja, a puritán karakterű, aranyiszta kedélyű s egyszersmind legszenvedélyesebb politikus: *Thaly Kálmán* már nincs többé az élők sorában.

A szűkszavú távirat nem foglalja magában azt, hogy mily betegség vetett véget *Thaly Kálmán* életének. Csak annyit jelent, hogy a halál tegnap éjjel a trencsénmegyei Záblatban érte utól. Egyike volt ő a legnagyobb történeteseknek. De speciális buvárlatának tárgyává tette a kuruckorszakot. Senki mélyebben nem hatolt be a Rákóczi korszakba. Egyéb tudományos kutatásai is értékesek, de nevét a magyar tudományos irodalomban az a körülbelül ötven kötetre rugó mű tette halhatatlanná, a melyet a Rákóczi korszakról írt. Tudós társaságunk e munkálkodása alapján választotta tagjává.

Hive volt a függetlenségi eszméknek. Az országgyűlés képviselőházának 1878. óta volt tagja. Legnagyobb törekvése az volt, hogy Rákóczinak és a többi kuruc hőseknek hamvai hazaszállíttassanak. Ez a vágya és törekvése indválnál beteljesült.

Legemlékezetesebb politikai akciója az volt, amikor 1904. március 10-én felszólalt a képviselőházban s e felszólalás vetett véget az akkori nagy obstrukciónak. Ennek a felszólalásnak külön emlékérmét verettek, melynek körirata ez: „Harcok irójának — béke szerzőjének.“ A király azonkívül a Szent István rend nagykeresztjével tüntette ki.

Hetvenéves korában érte utól a halál tegnap este.

A képviselőház elnöksége ma délelőtt *Polyák Béla*, *Thaly Kálmán* országgyűlési képviselő régi meghitt barátjától Záblatból a következő táviratot kapta:

„*Thaly Kálmán* országgyűlési képviselő, régi jó barátom ma éjjel családi körömben elhunyt.“

Thaly Kálmán Csépen, Komárommegyében született 1839. jan. 3-án. Középiskoláit Pozsonyban és Pápán végezte, majd theologus, később bölcész és jogász lett, 1860—1864 ig ujságíróskodott a Pesti Naplónál, amelynek szerkesztőségétől akkor vált meg, amikor a budapesti református egyház tanárának választotta főgimnáziumába. 1869-ben a honvédelmi miniszteriumban lett osztálytanácsos, 1875. végén azonban ettől az állásától megválva, Pozsonyba költözött és tanulmányainak élt. 1881. óta Debrecen város I. kerületét képviselte s az országgyűlésnek több bizottságában tevékeny részt vett. Az ezredéves történeti kiállítás egyik alelnöke volt. Ugyanezért a kolozsvári egyetem a bölcsészeti tudomány disz doktorává választotta. Sok szépirodalmi és történeti munkával gazdagította a magyar irodalmat és különösen fontosak a Rákóczi-korról írt művei.

Arad akkor diszpolgárának választotta, amikor Rákóczi hamvait hazaszállították. A diszpolgári oklevelet azonban csak tavaly október hatodikán adhatták át neki, mert akkor betegeskedett, amikor az aradi küldöttség át akarta adni az oklevelet. Tavaly nagy ünnepek között nyújtották át neki a diszoklevelet.

Végül ideiktatjuk egyik legnevezetesebb szerepléséről szóló referátát. 1904-ben tudván a függetlenségi párt harcot vezetett *Tisza István* ellen a házszabályrevízió miatt. Már úgy volt, hogy megzavazzák a javaslatot, amikor 1904. március 10-én *Thaly* a képviselőházban megteremtette az ideiglenes békét *Tisza*

és a függetlenségi párt között. Ez az emlékezetes jelenet így folyt le:

Thaly Kálmán: Fölteszem minden hazafiról, hogy szíve szerint kíván segíteni a póttartalékosokon, kérve kérek mindenkit, ősz fajjal állók itt önök előtt, honfi aggodalommal szivemben, az utolsó percben, gondolják meg, hogy hova jutunk, ha a parlament jogait nyírják meg. Kérem a miniszterelnök urat és ellenzéki szomszédaimat, tegyenek le szándékaikról. Az ellenzék fogadja el a javaslatokat, a miniszterelnök pedig vonja vissza indítványát. Mentsek meg a nemzetet egy végzetes harctól. Én kérem ezt, öreg ember, nehogy szemrehányás érjen engem s pártomat, hogy az utolsó percben nem nyújtottuk oda a békejobbot. (Viharos taps az ellenzék és a jobboldalon.)

Altalános feszült figyelem közt áll föl *Tisza István* gróf miniszterelnök.

Tisza István: Minden habozás nélkül szólok. Amennyiben minden párt kötelezettséget vállal, hogy az 1903. évi újonctörvényt a lehető legrövidebb idő alatt elfogadja, kész vagyok visszavonni indítványomat, egyuttal újra napirendre tétetni a most visszavonot javaslatokat.

Óriási taps, éljenzés. Az egész Ház föláll s percekig hangzik: Éljen *Tisza*!

Thaly Kálmán átszalad a jobboldalra s kezét fog *Tiszával*. A taps és éljenzés egyre hangzik.

Elnök: *Ugron Gábor* kér szót.

Ugron Gábor (föláll). Félkiáltások: Szünetet!

Elnök: Fölfüggeszti az ülést.

Ugron Gábor a szünet után így beszélt: Barátai megbizásából kijelenti, hogy elfogadja a helyzet ilyen megoldását. Pártja a lehetőségig teljesítette köteletségét és most minden hátsó gondolat nélkül leszerel. (Éljenzés.)

Zichy Aladár: A néppárt részéről hozzájárul a megoldáshoz.

Szentiványi Arpád: A disszidens-csoport részéről járul hozzá.

Tisza István gróf miniszterelnök: Az ünneplés pillanat harmóniáját zavarná minden gloszszálással s e helyett csak annyit mond, hogy visszavonja indítványát. (Zugó éljenzés és taps.)

Elnök: Enunciálja, hogy a javaslatok újra napirendre tűzettek s hogy az indítvány visszavonott.

A következő ülés napirendje az újoncjavaslat tárgyalása.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Kedd: *Kis herceg*, operett. (B bérlet).
Szerda: *Lo v a g u r*, vígjáték. Beregi Sándor bemutatkozása. (B bérlet).
Csütörtök: *Lupin Arzén*, dráma. Bemutató előadás. (C bérlet).
Péntek: *Lupin Arzén*, dráma. (A bérlet).
Szombat: *C a s a n o v a*, operett. (B bérlet).

* Két színházi est. Vasárnap és hétfőn két újabb darabban mutatkozott be az operett személyzet és a bemutatón aratott siker folytatódott. Vasárnap *A varázskeringő* Francijában láttuk *Dióssy Nusit* és bár kissé rekedt volt, temperamentuma, bájos játéka most is meghódította a publikumot. Tapsban, kihívásban bőven volt része és az első virág, — egy izléses, fehér rózsából font hegedű — mutatta, hogy *Dióssy Nusinak* már hódolói is vannak. Nagyon jó volt *Niki* szerepében, *B. Szabó* mulatságos fejedelem *Polgár*, és kitűnő, mint mindig *Leővey* és *Benkőné*.

Hétfőn, *Lecoque* rég nem látott operettjét, *A kis herceget* adták kitűnő előadásban. *Dióssy Partené* herceg trikós szerepében ragyogó jelenség. Ez alkalommal regisztráljuk, hogy *Dióssy* primadonnáknál is ritka gazdag és izléses gardrobbal rendelkezik, ami a közönséget már pusztán megjelenésével tapsra bírta. *Lecoque* bájos melodíáit nagy sikerrel interpretálta *Dióssy* és a közönség tetszése egész esén át kitartott mellette. Sok humorral, a publikumot állandóan kacagásban tartva adta *Frimouset Polgár*, aki

a régi operett figurák egyik legjobbját elevenítette fel mai alakításával. Sokat mulatott a közönség *Benkőné igazgatónőjén*. Jók voltak *Zalay* és *B. Szabó*. A kar tapsot is kapott. *H. G.*

* *Az Aradi Zenede közgyűlése*. Az új kulturális irány nagy figyelmet fordít régiségek föl kutatására, fentartására, ápolására, sőt értékesítésére is, mert ahol régiségek lennek, azal az a hely a nemesség jellegét kapja és a kultúra érdekében nagy becsülésre tesz szert. Az Aradi Zenede előbb keletkezett, mint Aradnak szab kir. városi címere és jellege. Mi több a zenede létezése is hozzájárult, hogy Aradból királyi város lett. Mert a Zenede nemcsak helytartói engedéllyel létesült 1833-ban, hanem külön császári pátenis alapján. Az országos statisztikai hivatal nem akarja elhinni, hogy Aradon a zeneintézet 1833-ban lett alapítva. Azért évkönyvének a kimutatásában az általunk beküldött évszámot mindig kikorrigálja hol 1883-ra, másik évben 1853-ra, harmadikban 1863-ra, a múlt évben meg éppen 1893-ra. Nem hisznek a magyar kultúra régiségeiben még a fővárosban sem. Hogy kívánhassuk, hogy Aradváros becsülje meg az ő fölötté értékes hirszerzőjét: az „Aradi Zenedét“! Értsem a hivatalos Aradot. Mert a polgárság, az nagyon is megbecsüli, szereti és támogatja. Az intézetet fentartja a Zenekedvelők Egyesülete. Kicsi csapat volt már 1833-ban is, ma is az; de kitűnően vezet és nincsen párja, az egész országban régiség és szakavatottság dolgában. Ez kitűnt a f. hó 26-án megtartott rendes közgyűlésének lefolyásából is. Az évi jelentés, a számvizsgálatról való jelentés, a költségvetés, a művészi állapotról adott jelentés, mind mind csak örvendetes mozzanatoktól tündérett föl. Különös örömmel szolgált két dolog. Egyik, hogy a város már most nagyon érdeklődik a Zenede sorsa iránt és tárgyalásba bocsátkozott az egyesülettel a miként való jövőbeli biztosítása és érdemleges fölemelése céljából. Ennek lesz-e sikere? A másik, hogy végvári *Neuman Daniel* a zenede fuvóhangszereire 200 koronát ajándékozott és *szathmári Mezey Béla* szegény apró virtuózok részére hangjegy és szerek vásárlására adott kisebb összeget. Mivel ez a két nemes férfiu legjobban tudja, miként kell Aradnak ezen régi kincsét, a Zenedét istápolni és példát adtak a polgárságnak — elnöklő *Simay István* alelnök példájára fölállt az egész közgyűlés és állva, ünnepies formában mondtunk hálás köszönetet és mutatunk kiváló tiszteletet. *Máday Mátyás*.

* *A színházi bérlet*. Páratlan érdeklődés nyilvánult egész a mai napig a színházi bérlethelyek iránt és úgy látszik az érdeklődés elsejéig még fokozottabb lesz, mivel a bérlet közönség meggyőződött, hogy *Szendrey Mihály* minden ígérését beváltotta és olyan társulatot szerződött, amely megérdemli a pártolást. A főváros valamennyi színházából a jelesebb színművészek mind vendégszerepelnek színházunkban, kivétel nélkül bérletben. Az új darabok, amelyek a fővárosban tetszésben részesültek, gyors egymásutánban kerülnek színre nálunk is. A zenekedvelőknek meg annyi operában lesz részük, amennyit csak az idényben színre lehet hozni. Eddig kibéreltek 86 kispályolt, 3 prosceniumot, 4 közép nagy pályolt és 156 drb. támlásszéket a földszinten. Bérletni október elsőtől lehet még, azután bérletet a színházi pénztár el nem fogad. Szinlap egész idényre házhoz hordva 4 korona.

* *Feloszlott szintársulat*. *Mezey Kálmán*, a volt csabai igazgató feloszlatta a társulatát s a színészegyesületnél bejelentette, hogy „szünetel.“ A tagok legnagyobb része szerződés nélkül van, *Barna Mancival*, az aradi származásu ismert szubrettel együtt.

* *Az angol király Berlinben*. Az uralkodók pazar vendéglátásának pompás látványában vajmi ritkán gyönyörködhetünk mi magyarok, mert ezek a fényes fogadtatások leggyakrabban Bécsben játszódnak le. Annál nagyobb kíváncsisággal nézünk tehát minden ilyen fejedelmi pompát. Az *Uránia-színház* mostani műsorán szerepel az angol király berlini fogadtatása mozgófényképben megörökítve. A német császári udvar minden fénye, pompája ott ragyog ennél a fejedelmi bevenuláznál, melyhez a keretet Berlin lakosságának milliói adják. Kedden adják elő utolszor a pompás éneklő képet, *Zenatello* baritonista „Bajazzo“ bejelentőjét. 791

* A lovag ur. Beregi Sándor, a szintársulat új szerelmes színésze a Lovag ur-ban lép fel szerdán.

* Lupin Arzén. Csütörtökön érdekes premiér lesz a színházban. Egy híres francia detektív dráma, a Lupin Arzén kerül bemutatásra, amely a budapesti Vigaszínháznak állandó műsordarabja.

Dónáth Gyula meghalt.

A magyar művészvilág gyásza.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 27.

A magyar művészvilágot nagy gyász érte: meghalt Dónáth Gyula, a kiváló szobrász. Ez az érdekes művészember kitörülhetetlen emléket hagy maga után a magyar képzőművészet történetében. Vésőjével hirt, elismerést és dícsőséget vívott ki nemcsak magának, de az egész magyar művészvilágnak is. Bohémiában most nagy a szomorúság. Elmaradt a németajku, de „fajmagyar” művész, aki aranyos kedélyével annyiszor felvidította a jóbarátokat, ha valami nyomasztó hangulat uralkodott a kedélyeken. Dónáth Gyula, a nagy művész, a legjobb barát, nincs többé. Haláláról ezeket jelentő tudósítónk:

Ma délután fél egy órakor meghalt a budapesti Vörös Kereszt egyesület Erzsébet kórházában Dónáth Gyula szobrászművész. A kiváló művész sok szép szobrot alkotott nemcsak Budapesten, hanem a külföldön is. Művei mindenkor a legteljesebb elismerésben részesültek és általában öt tartották a mai magyar szobrászművészek legkiválóbbjai egyikének. Bár Budapesten született, nem tudott jól magyarul. Kora ifjúságában külföldön, Bécsben, Münchenben, Berlinben és Olaszországban folytatta tanulmányait. Budapest számos középületén vannak remek szobrai. Legutolsó műve a Kigyó-téren levő Verbóczy-szobor, amelyet fehér karrarai márványból faragott ki. Legszebb alkotásai az Operában látható 8 szobor.

Dónáth 59 éves volt és néhány héttel ezelőtt vitték be az Erzsébet-kórház belgyógyászati osztályára. Az orvosok konstataáltak ugyan, hogy a nagy művész élete menthetetlen, de nem voltak elkészülve a gyors katasztrófára.

Titokzatos eltűnés.

Akinek katonatiszt az ideálja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 27.

Egy fiatal, apátlan, anyátlan aradi árva leány titokzatos eltűnésének körülményei foglalkoztatják most a rendőrséget.

Göllner Ilonkának hívják a tizennégy esztendőes leányt, aki az Angyal-utca 10. számú házában lakik, nővérével és fivérével. A nővére Bolezny Károly Salacz-utca 2. szám alatt lévő cipészüzletében mint felsőrész tűzőnő van alkalmazva, a fiú tanonc. Ők ketten keresik a szűkös kenyeret, a szép Ilonka viselte a háztartás gondjait. Naponta kijárt a piacra és mikor délben a kis család ebédhez ült, elszokott dicsekedni azzal, hogy milyen új ismeretiséget kötött aznap. Nővére többször intette óvatosságra és határozottan el is tiltotta attól, hogy ismeretlen emberekkel szóba elegyedjék.

Ugyátszik, hogy az idősebb nővér intelme mit sem használt. A tapasztalatlan leányka, a hozzátartozói véleménye szerint, bizonyára valami leánykereskedő, vagy kerítő kezél közé került, aki tudva azt, hogy naphosszat egyedül, ellenőrzés nélkül szokott otthon tartózkodni, rábeszélte a szökésre. Szombaton reggel eltávoztak Göllner Ilonka testvérei hazulról. Délben érke-

zett haza az öregebbik nővér az üzletből és csodálkozással vette észre, hogy a lakás nyitva van, az ajtó kulcsa pedig a zárba belülről van elhelyezve. A szoba üres volt, a konyhában még tűz nem is égett.

A házbéliek is ekkor tudták meg, hogy az örökké vig leányka eltűnt. Felkeresték az összes ismerősöket, de hiába. Szombat délután a legképtelenebb meséket találták ki az eltűnés okának magyarázására.

Mint értesülünk, ma délután a Göllnerék egyik szomszédját felkereste egy aradi kávéházban alkalmazott nő és elmondotta, hogy ő beszélt az eltűnés napja előtt a leánynyal és ez egy katonatisztról tett említést, akibe állítólag szerelmes volt és aki Nagyváradra távozott Aradról. Ennek a rábeszélésére szökött meg valószínűleg a leány.

A nyomozás valószínűleg kikutatja a leánykát.

Mosolygó halottak.

Meghalt az utolsó kuruc.

Furcsa dolog, mikor a halottak elkövetelik tőlünk vérbeli rokonaikat és felütik csontkoponyáikat a fekete humusz alól. Élnek közöttünk kenderzakállas, szurós nézésű öreg bácsik, akik hipp-hopp eltűnedeznek egy szép napon tágasra, komótosra koptatott ösvényeikről és megtérnek hazajáró testvéreikhez.

Van értelme annak, hogy ezek a sorok írótak. Ép egy hete, csudák fehér selyméből font az örök Idő osztóvátája. Máramaros egyik csöpp faluja alatt csontokat dobott ki a föld. Dolha vidékén temetőbe vágott a paraszt kapája és az acélos élű penge alól harminchét kenyeres kuruc pajtás tűz- és vérkeresztségben összeforrott csontja került napfényre. A legnagyobb magyar rebellis, Rákóczi legelső harminchét zászlótartója veszett ott valaha a dolhai gyepen. Mikor a rodostói remete pántos pallosa elsőt villant, nyomban oldala mellé sorakozott harminchét szál legény. Még aznap földre teregette testüket, Isten zsámolyához küldötte lelkeiket Károly Sándor szathmári főispán kaszája, de a dolhai fattyak goromba és illetlen fickók lehettek, mert kétszáz esztendő alatt se tudtak elpihenni. Sárkányvér keringett a szívük körül és ama dolhai nagy aratás hevében Sándor főispán kaszája alól kihullott piros mag szapora gyümölcsöket vetett. Trencsén, Ónod, Koroncó, Majtény, Kővár, Ujvár, Kassa meg a jó ég tudja hány helyen, falu farkán, országút szélén haraptak fübe a dolhai első ivadécai.

Kevesen álltak meg az élők rendjében, de azoknak a keveseknek ijai-fijai izig, porcikáig kurucok maradtak.

Ennek a maradék „igaz magyarság”-nak nagyságos nagy alakja, Thaly Kálmán tegnap költözött el a Csönd kertjébe. Szép, markáns ősz feje, haragosan lengő szakála kuruc irások, históriás énekek bön-gészése közben őszült meg. Át élte minden gyönyörűségét, minden izgalmát, minden gyászát, — „haj gonosz szerencse, haj keserves óra!” — a rebellis-király páratlan tragédiájának. Olyan okmánytárt és akkora anyagot boronált össze az Adalékok kötetében, amit idő el nem koptathat, vas el nem vagdalhat, nagyobb gyász be nem fátyolozhat. Mosolygó, mély szeme beleásta magát a por és hamu vastag rétegébe és Bottyán, Bezerédi, Bercsényi, Ocskai, Esze Tamás, Rácz Miska nó-tázó szegénylegényeinek, a Bujdosó Gergelyeknek elfeledett énekeit csudálatos urnába gyűjtötte össze.

Eddig volna csak. Bevégezte és megtért. Eljötték érte az első kurucok, a dolhai fattyak, hogy hazaintsék a csontok és porok névtelen országába.

Thaly Kálmán még a halála óráján se hagyta cserben vitézi híveit. Trencsénben halt meg, ahol Rákóczi Ferenc utolsó csatáját vívta meg. A romhányi és vadkerti tallók szomszédságában.

Emőd Tamás.

Vasquez gróf öngyilkossága.

A szivbaj halottja.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 27.

A spanyol történelem aranybetűbe foglalja azt a nevet, amelynek egyik viselője ma délután önkezeléssel vetett véget életének a magyar fővárosban. Vasquez Lajos gróf, Vasquez Molina operaénekesnő férje, akinek őseit földönfutóvá tette a könyörtelen hatalom s aki mint spanyol emigráns, itt keresett új hazát magának, revolverrel agyonlőtte magát. A szerencsétlen, férfikora delén lévő gróftól hosszú idő óta szivbaj gyötörte s ez a rettenetes betegség érlelte meg benne az öngyilkosság gondolatát is.

Vasquez gróf a legboldogabb családi életet élte a művésznővel. A nyarat tengeren töltötték, ahonnan az operai szezon megkezdésekor tértek vissza a Felső-Erdősor-utca 17-ik számú házában levő lakásukra. A fürdőzés nem hozott gyógyulást Vasquez gróf bajára. Betegsége egyre rosszabbra fordult s a napokban keservesen panaszkodott kezelő orvosának:

— Nem bírom tovább! Meglátja, hogy nemsokára öngyilkos leszek!

E kifakadásnak nem tulajdonítottak fontosságot, pedig, miként ma bebizonyosodott, Vasquez beváltotta fenyegetését. Délután négy órakor a gróf néhány pillanatra magára maradt a szobában. Gyorsan elhelyezkedett az egyik fanteuilban, elővette revolverét és halántékon lőtte magát. A golyó rögtön megölte. Amikor a lövés zajától megriadt háznép behorant, a szerencsétlen ember már halott volt.

A grófnő épen szalónjában tartózkodott és az öngyilkosság pillanatában a zongoránál ült, ahol egy új szerepét gyakorolta. A végzetes eset annyira lesújtotta, hogy ájultan esett halott férje lábai elé. Az orvos csak hosszas fáradsággal tudta eszméltre téríteni a holdogtalan asszonyt, aki nagybetegen fekszik lakásán.

Röviddel az öngyilkosság után megjelent a rendőri bizottság, amely konstataálta, hogy a gróf önkezeléssel vetett véget életének. A holttestet Vasquez grófnő kérésére a lakásban hagyták.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Kereskedők gyűlése. Az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés aradi kerületének választmánya vasárnap délelőtt Tenner József alelnök vezetésével ülést tartott. Az ülésen a többek között jelentést tettek a kerület és az Omke központja azon kezdeményezéséről, hogy a végrehajtási novella intézkedései folytán szükségessé vált bejelentésekre és azok mellékleteire lerótt bélyegilletékek az érdekelteknek visszautaltassanak, miután a közigazgatási bíróság ezeket bélyegmenteseknek mondta ki. Nagy érdeklődéssel tárgyalták az Omke központjának leiratát a kereskedőknek a közlegő képviselőválasztások idejére való szervezése ügyében. A választmány egyebek között kimondta, hogy a szervezés csak az iparosok társaságában, egyöntetű eljárással lehet eredményes, továbbá, hogy a szervezésbe föltétlenül bevonandónak tartja a kereskedelmi alkalmazottakat is. A gyűlés véleményét adott a közutak és vámokról szóló törvénytervezet főbb intézkedéseiről és végül több vasuti ügygyel foglalkozott.

HIREK.

Institoris István temetése.

Arad, szeptember 27.

Ma délután 3 órakor temették el a szombaton váratlanul elhunyt Institoris István dr. vármegyei főorvost az Oreczy-utcai gyásházából. Az elhunyt főorvos végtisztességére nagyszámú közönség gyűlt egybe. Megjelent teljes számban a vármegye tisztikara Dálnoki Nagy Lajos alispán vezetése alatt, az aradvárosi és vármegyei orvosszövetség Löwinger Miksa dr. vezetése alatt, Aradváros tisztikara Varjassy Lajos polgármester, az aradi királyi törvényszék bírói kara Fábrián Lajos törvényszéki elnök és Köller János táblai bíró, a járásbírók bírói kara Babó Iván járásbíró, a kulturmérnöki hivatal Keller Izó műszaki tanácsos vezetése alatt. Ezenkívül részt vett a temetésen számos előkelőség.

A temetésen az egyházi szertartást Frint Lajos ev. ref. lelkész végezte, aki magas szárnyalású beszédben bucsuztatta el a halottat.

Ezután Schill József vármegyei főjegyző lépett a koporsóhoz, aki a vármegyei tisztikar nevében bucsuzott el, a szeretett tisztviselőtárstól.

Mélyen megrendített és fájdalmas érzéssel töltött el mindannyiunkat — mondotta — a lesújtó hír, hogy Institoris István dr. hirtelen elhunyt. Aradvármegyei tisztikarát, amelynek sorait az utóbbi időben a halál ismételtlen megriktította, ez a gyász eset igen érzékenyen sújtja, mivel Institoris dr.-ban egyik legrégebbi és legrokonszenvesebb tagját veszítette el. Régi tisztviselő volt, régi erényekkel. Működését a tiszta és becsületes munkásság jellemezte. Hangos elismerést, vagy méltatást nem keresett soha. Jó barátságot, egy meleg kézszorítást többre becsült minden lármás nyilvánosságnál. Sohasem mondotta, hogy együtt érez velünk, mi ezt mégis mindig tudtuk és éreztük. Puritán jellemű volt, aki soha senkit meg nem bántott. Csak most okozott nagy fájdalmat nekünk, hirtelen eltávozásával. Most érezzük csak, mily nagyon szerettünk téged. A viszontlátásig ott tulnan, isten veled szeretett Pista barátunk, isten veled!

A gyászbeszéd elhangzása után a koporsót feltették a halottas hintóra és hosszú kocsisorban kikísérték a felső temetőbe.

A sirnál Csillag Ignác dr. vármegyei tb. főorvos bucsuztatta a halottat, mire elhantolták Institoris István tetemét.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 28-án az időjárás: enyhe, elvéve csapadék.

— A péceli Kossuth-szobor leleplezése. Pécelen vasárnap délelőtt leleplezték le fényes ünnepléssel Kossuth Lajos szobrát. A leleplezésen megjelent Kossuth Ferenc is, a törvényhozás küldöttségével képviseltette magát s a főváros is képviseltette magát Bárczy polgármesterrel. Kossuth Sztéryni államtitkár kíséretében a fővárosi automobilján utazott a leleplezésre. Az ünnep istentisztelettel kezdődött. Tizenegy órakor a Kossuth Lajos téren álló szobor elé vonult az ünneplő közönség s itt, a Himnusz eléneklése után, Bárczy István polgármester, majd Héderváry Lehel beszélt. A lepel lehullása után Kossuth Ferenc emelkedett szólásra és nagyhatású beszédet mondott.

— A jegyzők ellenállása. A csongrádmegyei jegyzők egyesülete közgyűlést tartott Szegeden. Többek között Solya Gyula elnök előterjesztette, nagyon könnyen meglehet, hogy a koalíciós kormány fölmentése után törvénytelen kormányzás következne. Minthogy a nemzeti ellenállás sorsa elsősorban a vármegyei jegyzők viselkedésén fordul meg, célszerű lesz, ha az esetleg törvénytelen kormányzásra jó előre készülnek.

Indítványára elhatározta a csongrádmegyei jegyzőknek a gyűlése, hogy az új nemzeti ellenállás esetén szigorúan ragaszkodnak azokhoz a jogokhoz, amelyeket a törvény a vármegyei tisztviselőknek biztosít és azokhoz a kötelességekhez, amelyeket a törvények, ministeri és szabályrendeletek kívánnak meg az állami igazgatást végző községi és vármegyei jegyzőktől. Ép azért kimondja a csongrádmegyei jegyzőknek az egyesülete, hogy az alkotmány megsértésével kormányzó végrehajtó hatalomnak rendelkezéseit nem hajtja végre és csak az alispán rendelkezéseinek engedelmeskedik.

— Az Aradi Bőrszövetkezet válsága. Irunk arról, hogy az Aradi Bőrszövetkezet válságba jutott. A szövetkezet tizencégy év óta áll fenn, amely azért alakult, hogy az aradi cipészek nyersanyag szükségletét fedezze. Ez idő folyamán több-kevesebb szerencsével, jelentős külső támogatás igénybevételével megküzdött a bajokkal és kitartva előgítetni a részvevők igényeit, míg Mihalik Béla üzletvezető a legnagyobb zavarokat elő nem idézte a szövetkezet kebelében. Mihalik ellen ma elrendelték a vizsgálatot csalás és okirat-hamisítás miatt, mert a szövetkezetet megkárosította. Tegnap a szövetkezet rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen Karczag Sándor elnöklettel elfogadták az igazgatóságnak azt a javaslatát, hogy a bőrszövetkezet mondja ki a felszámolást. A felszámolás eszközölésére a közgyűlés a felszámoló-bizottság tagjaiul kiküldötte Várhol László és Tausch József volt igazgatókat, a hitelzők megbízásából pedig Wolf Jenő, a Steiner Adolf és Társa cég tagját. Az igazgatóság előadója Somló Ármán dr., a szövetkezet jogtanácsosa volt, aki mindent elkövetett, hogy a szövetkezet tagjai a válságból minden nagyobb anyagi baj nélkül kikerülhessenek. Elhatározták továbbá, hogy a Mihalik ténykedése következtében válságba jutott szövetkezet ellen megindított perek költségeire, tízezer koronára bünygyi zárlatot kérnek Mihalik vagyona ellen.

— A nagyszabasi mozdony-szin építése. Az aradi államvasuti üzletvezetőség Nagyszabasi 194 ezer korona költséggel nagyszabasi mozdony-szin építést, melynek munkálataival Steiner József aradi műépítést bízta meg.

— Elkobzott kivándorlási hajójegyek. A borosjenői járás egyes községeiből rendkívül nagy arányban vándorolnak ki Amerikába. Most, hogy a kivándorlási törvényt szigorították és megnehezítették a kivándorlásra való csábítást, — amennyiben elzárással büntetik — a kivándorlási ügynökök újabb csolhoz folyamodtak a törvény kijátszására. Külföldről küldözgetik a hajójegyeket és kivándorlásra csábító írásait. Szapáriliget községbe ma három ilyen küldemény érkezett ottani román és magyar parasztagdák címére. A szapáriligeti postamesternek gyanus volt, hogy az egyszerű embereknek Ausztriából és Belgiumból küldenek leveleket, jelentést tett az aradi királyi ügyészségnek, mely — az új törvény alapján — indítványt tett a vizsgálóbíróknak a zárt levelek lefoglalása iránt. A vizsgálóbíró helyt adott az indítványnak és lefoglalta a leveleket.

— Új doktor juris. R. obozri. Nándor ügyvédjelöltet és volt aradi ujságírókat a kolozsvári tudomány-egyetemen tegnap jogtudorrá avatták.

— Eljegyzés. Bászor ményi Jenő, a Westinghouse-gyár magyarországi főmérnöke eljegyezte Lévai Honkát, Lévai Ignácnak, a Magyar Általános Hitelbank helyettes igazgatójának leányát Budapesten.

— Kelt Manó cég ajánlja kitűnő minőségű berisnyait és kecskyait. Telefon szám 673. 131

— Házassulandók figyelmét felhívjuk Bruckner Lipót és választóku butorraktárára. — Neuman-palota. 3701

— Tanárok Simkó ellen. Simkó József, volt orsz. képviselő ellen, a lit a kormány középiskolai rajztanárrá neveztetett ki, nagy a felháborodás az ország tanügyi köreiből. Az „Országos Tanáregyesület” közlönye, a középiskolai tanárok hivatalos lapja kirohanást intéz Simkó ellen, akiről többek között így emlékezik meg: „Kinos feltűnést keltett tanügyi körökben, hogy a kormány Simkó Józsefet a VII. fizetési osztályba Budapestre kinevezte. Egy középiskolai tanárnak legalább 25–30 évig kell dolgoznia, hogy ily dologiában részesülhessen és elég szomorú, hogy nálunk ily állásokat politikai rokkantoknak osztogatnak.”

— Szüret a Hegyalján. Az idén pár nappal előbb lesz a szüret a Hegyalján, mint a múlt évben. Csaknem az egész Aradhegyalja tegnap tartotta közgyűlését, melyben a szüret idejét határozták el. Sok helyen már október 1-én kezdik a szüretet. Kévespataki hegyközsége október 4-ére, Apátelek október 10-ére tűzi ki a szüret határidejét.

— Háremhölgyek a császárvárosban. Abdul Hamid volt török szultán háremének hat hölgye — mint Bécsből jelentik — tegnap reggel eunuchok társaságában ideérkezett. Az asszonyok este sűrűn lefátyolozva sétakocsizást tettek a Práterben és mindenütt óriási feltűnést keltettek. A rendőrség az egész társaságot a rendőrségre szállította. Itt nagy baj volt; a háremhölgyeket, akik sirtak és ajveszélkelve, valószínűleg ártatlanságukat hangoztatták, török tolmács hiányában nem tudták megérteni. Időközben megjelent a török nagykövetség egyik tagja, aki kijelentette, hogy a nagykövetségnek nincs ellenvetése a hölgyek kocsizásának, csupán az eunuchok török katonai egyenruháját kifogásolja. Ezután a hölgyeket szabadon eresztették.

— A Polgári takarékpénztár részvénykibocsátása ügyében lapunk mai számában megjelent hírdetést a részvényesek figyelmébe ajánljuk, minthogy az elővételi és előjegyzési jog f. hó 30-án már lejárt. A részvénykibocsátás tervezete szerint pedig azon részvényesek, melyek a régi részvényesek által nem optáltak, a rendkívül nagy számban jelentkező új részvényesek között kerülnek majd szétosztásra.

— A Hadsereg szeptemberi száma rendkívül gazdag tartalommal jelent meg. Az arévokban aktuális arévákat közöl a lap, szép felvételek vannak ezenkívül a morvaországi hadgyakorlatokról és a török jubileumi ünnepségekről. A lapot értékes katonai cikkek gazdagítják.

— Felhívjuk az uri hölgyközönség szives figyelmét Guttman Izidor, Szabadság-tér 15. száma alatt levő divatüzletére, hol nagy raktárt talál vászon, szövet, mosóárak, blouzek és aljakban bámulatos olcsó árak mellett. 3641

— Deutsch Sándor táncintézetében (Ipartestület díszterme) a tanítás folyó évi október hó 2-án veszi kezdetét, melyre beiratkozni már most lehet Beresényi Miklós-utca 18. szám alatt. Október hó 3-án ismerkedési estély, diák-, kereskedő és iparos-kolon. — Külön órák háznál vagy a tánciskolában, ugyancsak kívánatra vidéken is. 3419

 Pénzt

1743

jelzalog, amortisatio és váltó
fedezetre földbirtokra és vá-
rosi bérházakra legelőnyö-
* * * sebben közvetit * *

Szücs F. Vilmos

Aradon, Karolina-uta 8.
sz. saját ház a fiók po-ta
* * * mellett. * *

— Menyasszonyi kelengyék szolid, szakavatott kivitelben legelőnyösebben beszerezhetők Heim J. cégnél Arad, gróf Nádasdy palota, Szabadságtér 20. 3407
 — Kossak csász. és kir. udv. és kamara fényképész műterme. Weitzer János-utca 3. sz. Telefon 657. 2811
 — Francia likörök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

A kiváló bős- és máhmos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, csontbetegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatású.

Természetes vasmentes savanyúvíz.

Lapható ásványvízkereskedésben vagy a Salva-Lépező, Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Rózsaföldi utca 8.

TARKASÁGOK.

(A szerelmi börze.) A színház új szépei körül már tolonganak az udvarlók. Amint értesülünk, a Városi kávéházban egy elmés társaság szerelmi börzét alakított, amelyen napról-napra jegyzik a szépségek értékét s egyenlőre a legtöbben — bairre játszanák. Hiába, ilyenkor még az értékek tulmagasak s nem osoda ha az udvarlók egy kis értéknyatlanság után sóvárognak.

No és még mindig a legaktuálisabb kérdés a társulat új tagjai között a lakás-kérdés. A hölgyek már apró hirdetéseket tettek közzé. Elképzelhető, hogy halomszámra érkeztek ajánlatok. Egy hölgynek ajánlatot tett egy gavallér:

— Nagysád, az én szívem kiadó! Költözzön be oda!

Amire a művész így felelt:
 — Nem szeretek szállodában lakni, ahol egyre változnak a lakók...

(A halottkém.) A vármegye mai közgyűlésén tudvalevőleg szobahozták azt, hogy Arad megye sok községében nincs körorvos. Goldis képviselő elmondta szünetközben, hogy a kerület egyik községében paraszt ember a halottkém.

— Hát aztán hogyan tudja meg kend, hogy meghalt valaki? — kérdeztem tőle egyszer.

— Értem én azt már jól, — felelte a halottkém büszkén, — csak megjelenek a háznál, aztán tudom, hogy meghalt a pasas.

— Hát mégis mi az ismertető jele a halottnak?

— Az, hogy rinak a hozzátartozói.

(Miért van láncon a füttyülő?) Nagy bizonyos bajszu atyafiak támaszkodnak az állomáson a perron korlátjához s erősen szívják a jóízűen szortyogó makra pipát. Várják vonatuk indulását. Filozofálnak, hogy már minek vót a jó, hogy „bekötötték a mozdony száját, hogy ne füttyjön akkor, ha mehetnékje van.”

Egyszerre csak kis sipjával jelt ad az egyik sürgölődő vasuti altiszt.

— Hm! — szól fontoskodva az egyik atyafi — hall-e kend a masinysztát? Annak szabad füttyülni, a mozdonynak nem?

— Szabad ám! De annak se nagyon. Nem látí, hogy láncre van kötve a kis füttyülője?

— Nem azért van az láncre kötve, — igazítja ki a másik, — hanem azért, hogy a nagy sürgős-forgásba le ne nyelje.

VÁRANDÓS ANYÁK

erősítő és az erősítéssel egyidejűleg üdítő szert találnak a

SCOTT-féle csukamájolaj EMULSIÓ-ban.

Gyors és erőteljes hatása meglep és gyönyörködtet mindenkit. Bevétele kellemes, emésztése könnyű.

Egy kísérlet meg fogja Önt győzni, hogy az Ön esetében is mily jótékony hatása.

SCOTT-féle Emulsió

elejét veszi a bágyadtságnak, bőrégesen biztosítja a tejet és rózsás és virágzó arcuvá teszi a gyermekket.

A SCOTT-féle EMULSIÓ a legkiválóbb.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér. Kapható minden gyógytárban.

5141¹¹

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halászt — kérjük figyelembe venni.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 27.

Kínálat, vételkérve mérsékelt. 20 ezer mm. 5 fillérrel magasabb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli zárlat	2 órat zárlat
Tengeri 1910. májusra	7.00—7.01	7.02—7.03
Buza 1909. októ. erre	13.98—13.99	14.00—14.10
Buza 1910. áprilisra	14.02—14.03	14.09—13.0
Rozs 1909. októberre	9.72—9.73	9.72—9.73
Zab 1909. októberre	7.40—7.41	7.48—7.49
Rozs 1910. áprilisra	10.06—10.07	10.05—10.06

Zárul 5 órakor.

Ceztrák hitelrészvény	664.25
Magyar hitelrészvény	770.25
Közuti vasut részvény	608.50

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1909. évi szeptember hó 28-án:

A) bérlet. A) bérlet.

Kis herceg.

Víg operette 3 felvonásban. Írták: Henry Meilaa és L. Halévy. Zenéjét szerző Gharles Lecoque. Fordította: Rákosi Jenő.

S Z E M É M Y E K:

Partené	Dióssy Nusl.	Moutlandry	B. Szabó J.
Bianche	Zalay Margit	Primouse	Polgár S.
Chateau	Benkőné	Roger	Kun Irén.

Kezdets este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Caruso éneklő mozgófénykép.

Műsor 1909. szeptember 26-án, vasárnap:

1. Mi lehet ez? Kacagtató. — 2. A fegyvermester. Színes látványosság. — 3. Pali és a hitelezők. Humoros. — 4. A bolgár hadsereg látványosság. — 5. Mefisztó szabadsága. Hunoros. — 6. Az angol király látogatása Berlinben. Természet után. — 7. Dráma Madridban. Dráma. — 8. Az údv hadserege. Dráma.

9. Bajazzók.

Szenzációs beszélő mozgófénykép.

Éneklő Giovanni Zenattello hírneves olasz baritonista.

Előadások délután 6 órától kezdve.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

NYILTTÉR.*

AZ

Aradi Közlöny

naponta

reggel 7 órától kapható 3661

Ingusz I. és Fia

könyvkereskedő, hírlapelárusítónál

Andrássy-tér 16.

Naponta többször frissen pörkölt kávé

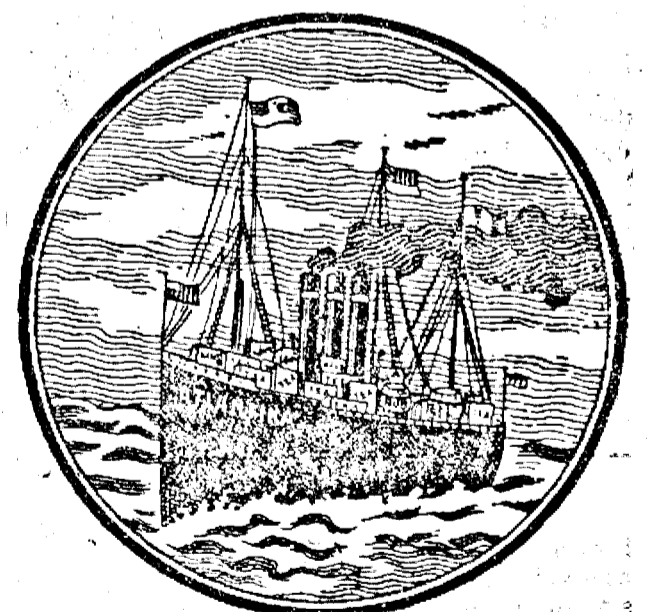
fűszer és illatszer KÁROS SZAGÁTÓL mentesen

Csakis az

Atlantika

kávé és tea behozatalnál kapható. 421

Villanyüzemű kávépörkölőnk működésben látható a kirakatban.

Arad Andrássy-tér 20 Fischer Elíz palota Városi és megyei telefon 609

Meteor és egyéb rendszerű Szilágyi és Társa-cég

kályhákat

szakszerűen javítás a belső szerkezetet magas hőfokú chamotte kövekből ujonan kiépíti jutányos árban 2613

Arad, Boros Beni-tér 15. sz. (Dengl-ház.)

APRÓ HIRDETÉSEK.

AKINEK

Ismeretség híján

háztársra, nevelőre, üzletvezetőre, könyvelőre, segédre, ispánra, gazdatisztára, kulcsárra, vinczellérre, kertészre,	kulcsárra, gazdasszonyra, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodaszolgára, pénzbeszedőre, házmesterre, stb.-re van szüksége,
---	---

AKI

bérbeadni kíván

birtokot, házat, vadászterületet,	kocsit, lovat, halászatot, telket,
---	---

AKI

eladni kíván

butort, zongorát, bort, gyümölcsöt, gabonát,	üzletet, műhelyt, lakást, stb. vagy
--	--

AKI

mindeneket vétel vagy bérbevitel céljából keresi;

AKI

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban érteztél, ha az

"ARADI KÖZLÖNY"

kis hirdetési

rovatát használja.

Kérdezősködésekre csak válaszbélyeg beküldése ellenében válaszol a kiadóhivatal.

Zálogházból

gyémánt és brillians fülbevalók és gyűrűk, aranyláncok, mindenféle ékszereket ezüstműveket kiváltak és vesznek. Farkas Streicher Arad, Tökölly-tér 1. 1771

Leveled van.

Ismeretség hiányában

fiatal, csinosnak mondott úriasszonyka oly előkelő, feltétlen diskrét urlembert ismeretségét óhatja, ki őt néha kellemesen elszórakoztatná. Diskréció biztosítása mellett leveleket „Remény” jellege alatt a kiadóhivatalba várok. 3689

Vadász-puska,

finom szerkezetű, eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 3683

Egy jókarban lévő

lakatos szerszám és esztergapad azonnal eladó. Dávid Samu Soborsin, fűrésztelep. 3699

Elsőrendű derekas leány,

ugyszintén női szabó segéd — előmunkás azonnal felvétetik Zrinyi utca 4/a. I. em. 3704

Napi 5—10 korona

jutalék mellett előfizető gyűjtők kerestetnek. Cím a kiadóhivatalban. 3698

Krausz Paulin

könyv- és papirkereskedése, Színházépület, 100.000 kötetes kölcsönkönyvtár. Szépirodalmi és ifjúsági művek, tankönyvek, rajz- és írószerek az összes helybeli intézetek részére. Diszlevélpapírok a legolcsóbb áron. Divatlapok és folyóiratok egyenként és bérletben. Telefon 511. sz. 3241

Keresek

novemberi belépésre raktárnoki, munkafelügyelői vagy bármely hasonló állást. Hack János, Borosjenő. 3696

Szőlőcsomagoló papír,

kosár függőgyekek jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papirkereskedésében Arad, Szabadság-tér 1. sz. Telefon 308. Vidéki megrendelések azonnal eszközölköttek. 2922

Ügyes

fiatal úri leány, házi kisasszonynak ajánlkozik helyben vagy vidékre. Cím a kiadóhivatalban. 3658

Őszi Divat Album,

utcai, házi toalette, Costüm, Blous és alj, valamint gyermekdivat album összesen 700 divatképet tartalmaz. a vastkos, 70 oldalas könyv ára színes képekkel K. 250 Kapható: Inusz I. és Fia könyv-, zenemű- és papirkereskedésében Aradon. 173

Elköltözés miatt

világos matt hálószoba és ebédlő berendezés jutányosan eladó Középutca 25/a. szám alatt. 3690

Újdonságok kölcsönzésre!

Bruun Laurids: Négy óra története, Radó Imre: Mézes hetek az esküvő előtt, Eschstruth N.: Tündérkirálynő, Szemere Gy.: Ugor Agnes, Harland Henry: Sampaulo grófné, Mairet Jeanne: A hiába-ülő gazdagság, G. Büttner J.: A méltóságos asszony emberei, Szomaházy I.: Mindennapi problémák, Bródy: A villamos, Andornakiné, Pásztor Árpád: Tengeren, tengeren túl: kölcsönzésre kaphatók Kerpel Izsó kölcsönkönyvtárban Aradon. 262

Meghívó.

„Küvin hegyközsége”

folyó évi október hó 3-án, vasárnap d. e. 9 órakor tartja

közgyűlését,

a melyre a hegyközség tagjai ezennel meghívattak.

T Á R S Y:

Tisztújítás. 3694

Küvin, 1909. szept. 27.

A hegyközség előjárósága.

16691—1909. kh.

Hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. belügyminiszterium 61369—II/89. sz. alatt kelt intézkedéssel jóváhagyott 12657—884. sz. szabályrendelete alapján azon ház és telek tulajdonosokat, kiknek házuk előtt a járda kövezet, vagy asfalt burkolattal ellátva nincsen, felhívom, hogy telkeik előtt a gyalogjárót folyó évi november hó 30-ig terjedő idő alatt 1 $\frac{1}{2}$ méter, az ennél keskenyebb járdákat pedig egész szélességben és 15 cm. vastagságban homok réteggel akként látassák el, hogy a víz lefolyó árok vagy folyóka felé 5 centiméternyi eséssel birjon.

Köteles továbbá háztelek tulajdonos a gyalogjárók mellett elvonuló vízvezető árkat telke és háza utca vonalának hosszabban a városi mérnöki hivatal által előírt utasítás és méret szerint kiásatni és azt tisztán tartani, nemkülönben köteles ezen vízvezető árkokon keresztül a kocsit bejáratnál hidat építeni s azt folyton jó karban tartani.

Kik ezen rendeletnek eleget nem tesznek, 4 koronától 50 koronáig terjedő pénzbüntetéssel büntetnek és ezen büntetésen felül az elmulasztott munka az illető költségére minden további felhívás nélkül hivatalból fog eszközölköteni.

Tekintve, hogy a Maros vizálása ezidő szerint igen kicsiny, ajánlom, hogy a homok szükségletét az erre utaltak a nagyobb vizállás beállta előtt szerezzék be, mert azon szokásos védekezés, hogy a homokolás a magas vizállás miatt nem eszközölhető, figyelembe vétetni nem fog.

Arad, 1909. évi szeptember hó 12-én.

Sarlott,
főkapitány.Alkalmazást
nyer
hivatalnok,
gyakornok,

ki az irodai munkákban, pénztári kezelésben járassággal bír, kautóval rendelkezik.

Ajánlatok „Jövő” jellegre a lap kiadóhivatalba küldendők. 3691

Nagymennyiségű
pléh-pánt
és
maculatura

jutányos áron

eladó.

Használt
ólom
megvételre keresetlikNemesfajú
görög és sárga
dinnyesárga kicsinyben kgként 20 és 10 fill.
„ nagyban kgként 16 és 8 fillér.
görög kicsinyben kgként 7 fillér.
„ nagyban kgként 6 fillér.

Legfinomabb csemege

SZŐLLŐ

postakosarankint 3 korona.

Kapható: 3578

Hámory Gazdaságnál
Arad, Deák Ferenc-utca 3.